

Ἄριθ. Πρωτ. 148622

Ἄριθ. Ἐγκυκλ. 155

Π Ε Ρ Ι Α Η Ψ Ι Σ

Κοινοποίησις Β. Διαταγμάτων 651]1964 καὶ 672]1961 «Περὶ τοῦ Ὁρολογίου καὶ Ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων Πρώτης Βαθμίδος».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ****ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ****ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ**

Πρὸς τοὺς κ.κ. Γενικοὺς Ἐπιθεωρητὰς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ Διευτῆρας Δημοσίων Σχολείων Μ. Ε.

Κοινοποιούμεν ὑμῖν κατωτέρω τὸ ὑπ' ἀριθ. 651]1964 Β.Δ. «Περὶ τοῦ Ὁρολογίου καὶ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων πρώτης βαθμίδος», δημοσιευθὲν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 183]24.10.1964 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (τ.Α'), ὡς καὶ τὰς ἰσχυροῦσας συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 7 τοῦ ὡς ἄνω Δ]τος διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 672]1961 Β. Δ]τος. Τὸ προβλεπόμενον ὑπὸ τῶν ἄνωτέρω Δ]των Πρόγραμμα ἰσχύει κατὰ τὸ τρέχον σχολικὸν ἔτος 1964—65 διὰ τὴν Α' τάξιν ἀπάντων τῶν Γυμνασίων.

Ὅμοιως κοινοποιούμεν ὑμῖν ἐν τέλει τῆς παρούσης Μεθοδικῆς ὁδηγίας διὰ τὰ μαθήματα Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, Ἱστορίας, Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Νοεμβρίου 1964

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Ι. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Α' ΤΑΞΕΩΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

1. Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 651)1964

Περὶ τοῦ ὠρολογίου καὶ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῆς Α' τάξεως τῶν
Γυμνασίων τῆς πρώτης βαθμίδας.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει : α) τὸ ἄρθρον 27 παρ. 2 τοῦ Ν.Δ. 3971]1959 «περὶ Τεχνικῆς καὶ Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσεως, Ὁργανώσεως τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως καὶ Διοικήσεως τῆς Παιδείας», ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 24 τοῦ Α.Ν. 1849]39 «περὶ τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαίδευσεως». β) τὸ ἄρθρον 3 παρ. 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 367]60 Β.Δ. περὶ συνεδριῶν ἀρμοδιοτήτων κ.λ.π. τοῦ Α.Σ.Δ.Ε.Π., τῶν εἰδικῶν Συμβουλίων αὐτοῦ καὶ τῶν Τμημάτων αὐτῶν, γ) τὴν ὑπ' ἀριθ. 29261]64 ἀπόφασιν (Φ.Ε.Κ. 38 τ. Β'), δ) γνώμην τοῦ Α.Σ.Ε.Π. περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 43]21-7-64 πρακτικὸν αὐτοῦ καὶ ε) γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας περιλαμβανομένην εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 688]1964 πρακτικὸν αὐτοῦ, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειῶν Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν.

Τὰ τοῦ ὠρολογίου καὶ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῆς Α' τάξεως τοῦ Γυμνασίου πρώτης βαθμίδας καθορίζονται ὡς ἀκολούθως :

Ἄρθρον 1.

Μαθήματα	ἽΩραι καθ'	ἑβδομάδα
1. Ἐρησκειυτικά.....		2
2. Ἀρχαία Ἑλληνική Γραμματεία.....		4
3. Νέα Ἑλληνική Γλῶσσα καὶ Γραμματεία		5
Γραμματική.....	2	
Νέα Ἑλληνική Λογοτεχνία.....	2	
Ἐκθεσις Ἰδεῶν.....	1	
4. Ξένη Γλῶσσα (Γαλλικὴ ἢ Ἀγγλική) ..		3
5. Ἱστορία.....		3
6. Μαθηματικά.....		5
7. Φυσικὰ Ἐπιστήμαι.....		3
8. Γεωγραφία.....		2
9. Τεχνικά.....		2
10. Ὡδική.....		2
11. Γυμναστική.....		3
Σύνολον.....		34
12. Στοιχεῖα Οἰκιακῆς Οἰκονομίας (διὰ τὰς μαθητρίας).....		2

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (1)

1. Σκοπός :

Πρώτη γνωριμία τῶν μαθητῶν μὲ τοὺς κλασσικοὺς συγγραφεῖς τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος μὲ σκοπὸν νὰ μυηθοῦν, καθ' ὃ μέτρον ἐπιτρέπει ἡ ἡλικία καὶ ἡ προπαιδεία των, εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀξίας, τὰς ὁποίας ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν κόσμον ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς, λίκνον τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ.

Τὸ μάθημα ἐπιδιώκει νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὸν πόθον νὰ μελετήσουν μόνον τοὺς Ἀρχαίους Κλασσικοὺς ἐν πλάτει (ὄχι μόνον κατὰ τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας ἢ τῆς κατ' οἶκον παραγγελεμένης ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς) καὶ νὰ μορφώσουν τὸ πνεῦμα των μὲ τὴν ἀναστροφήν πρὸς τὰ ἀθάνατα ἔργα των.

Μὲ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὸ Γυμνάσιον, οἱ Κλασσικοὶ πρέπει νὰ γίνουσι διὰ τὸν Ἕλληνα μαθητὴν ὄχι συγγραφεῖς ἐνὸς μακρινοῦ καὶ διὰ παντὸς ἐσβεσμένου παρελθόντος, τοὺς ὁποίους ἀναγιγνώσκουσι ἀπὸ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν ἢ ἱστορικὴν περιέργειαν, ἀλλὰ πηγὴ ἀληθινῆς ζωῆς, πάντοτε παρόντες ὁδηγοὶ πνευματικοί.

2. Διδακτέα ὕλη :

Κείμενα : Ὀμήρου Ὀδύσεια, Ἡροδότου Ἱστορίαι.

Ὀδύσεια : μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη καὶ περιληπτικὴν ἔκθεσιν τοῦ ὅλου περιεχομένου τῆς Ὀδυσσεΐας, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα ραψωδιῶν, αὐτῆς ὁπωσδήποτε δὲ τῆς α καὶ τῆς ε.

Ἡρόδοτος : μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς τῆς Ἱστορίας καὶ περιληπτικὴν ἔκθεσιν τοῦ περιεχομένου τῆς συγγραφῆς του, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα τῶν Μηδικῶν (Βιβλία Ε-Θ τῶν Ἱστοριῶν).

1) Σημείωσις : Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 134]1964 (129862]17.10. 64) Ἐγκυκλίου καθωρίσθησαν τὰ κάτωθι :

α) Ἐξαιρετικῶς διὰ τὸ ἀρξάμενον σχολ. ἔτος καὶ λόγῳ καθυστερήσεως τινος τῆς ἐκτυπώσεως τῆς Ὀδυσσεΐας τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν Μηδικῶν τοῦ Ἡροδότου, καθιστάσθαι ἀδύνατον τὴν ἐκ μεταφράσεων διδασκαλίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, ἢ διδασκαλίαν τῶν Νέων Ἑλληνικῶν μέχρι τέλους Δεκεμβρίου αὐξάνεται εἰς ἐννέα ὥρας ἐβδομαδιαίως, ἐκ τῶν ὁποίων διατίθενται τέσσαρες διὰ τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν, τρεῖς διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν νεοελληνικῶν κειμένων καὶ δύο διὰ τὰς ἐκθέσεις. Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου 1965 αἱ ὥραι διδασκαλίας τῆς Ἀρχαίας Γραμματείας ἐκ μεταφράσεων ὀρίζονται εἰς ἑξ' ἐβδομαδιαίως καὶ τῶν Νέων Ἑλληνικῶν εἰς τρεῖς, ἧτοι ἀνὰ μίαν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων, τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἐκθέσεις.

β) Ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία συνίσταται : εἰς ἀνακεφαλαίωση τῆς διδασκείας εἰς τὰ σχολεῖα Στοιχειώδους Ἐκπαιδευτικῆς Γραμματικῆς τῆς Δημοτικῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς βαθμιαίαν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ φθολογικὸν καὶ τυπικὸν τῆς Καθαρεύουσας, β) εἰς συντακτικὴν ἀνάλυσιν ἐν ἀρχῇ εἰς Δημοτικὴν καὶ ἔπειτα εἰς Καθαρεύουσαν πρὸς κατανοήσιν τῆς ὕφους τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου, καὶ γ) εἰς λεξιλογικὰ ἀσκήσεις».

Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 137683/2—11—64 Ἐγκυκλίου διευκρινίζεται ὅτι : «Κατὰ τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν τῆς Α' τάξεως δέον νὰ διατεθῇ ἄνευτος χρόνος διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς τῆς Δημοτικῆς γλώσσης ἀναβαλλομένης τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Καθαρεύουσαν διὰ τοὺς δύο τελευταίους μῆνας τοῦ σχολικοῦ ἔτους, δοθέντος ὅτι αὕτη ὅλκι συνεχισθῆ εἰς τὴν Β' καὶ Γ' τάξιν. Συνιστᾶται ἡ χρησιμοποίησις κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς τοῦ Ο.Ε.Δ.Β., καθὼς ἐπίσης καὶ τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς Τριανταφυλλίδη καὶ τῶν Λεξιλογικῶν Ἀσκήσεων τοῦ ἴδιου».

Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας γίνεται ἐκ δοκίμων νεοελληνικῶν μεταφράσεων τῶν ἀρχαίων κειμένων.

Μετὰ τὴν εὐκρινῆ καὶ ζωηρὰν ἀνάγνωσιν αὐτοτελῶν πάντοτε περιοποῶν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ νοήματος, πρέπει νὰ ἐπακολουθῇ λεπτομερῆς ἀνάλυσις τῶ περιεχομένου πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπισημανθοῦν καὶ νὰ ἀναδειχθοῦν τὰ μορφωτικὰ στοιχεῖα καὶ μαζί μὲ τὴν ἀφομοίωσιν οἱ μαθηταὶ νὰ συγκινηθοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ διδασκομένου ἔργου καὶ νὰ ἐκτιμῆσουν τὴν πολλαπλὴν ἀξίαν αὐτοῦ.

Εἰδικώτερον πρέπει νὰ ἀναδεικνύονται καὶ νὰ ἐρμηνεύονται :

α) Τὰ πραγματολογικὰ στοιχεῖα (γεωγραφικὰ λεπτομέρειαι, μορφαὶ καὶ περιστατικὰ μυθικά, ἱστορικὰ γεγονότα, ἔθιμα καὶ ἥθη τῆς κοινωνίας τῆς ἐποχῆς, ὁ δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀνθρώπων τῆς, ἐπαγγελματικὰ ἀσχολαίαι των, μορφὴ τῆς οἰκονομίας, τέχνη τοῦ πολέμου, ἐπικοινωνία καὶ ταξίδια κ.τ.λ.)

β) Τὰ μορφολογικὰ στοιχεῖα (ἀρχιτεκτονικὴ τῆς συγγραφῆς, ποιητικὸν κἄλλος, ἀρετὴ τοῦ ὕφους, δυνάμεις ἀφηγηματικῆς, δραματικῆς ἔντασις, σκιαγραφία χαρακτήρων, γραφικότης, λυρισμὸς κ.τ.λ.).

γ) Τὰ ἰδεολογικὰ στοιχεῖα (θρησκευτικὰ, ἠθικὰ, πολιτικὰ ἰδέαι ἀντικατοπτρίζουσαι ὕψηλὸν πολιτισμὸν καὶ τύπον ἀνθρώπου μεγίστης ἱστορικῆς σημασίας).

Ἀνάγνωσις εἰς τὴν τάξιν μεγαλοφώνως χαρακτηριστικῶν φράσεων ἢ περιοποῶν ἐκ τοῦ ἀναγιγνωσκομένου πεζοῦ κειμένου διὰ νὰ ἀκούουν οἱ μαθηταὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἐθίζονται εἰς αὐτήν.

Ἄρθρον 3.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

1. Σκοπὸς :

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι οἱ μαθηταὶ : α) νὰ κατακτήσουν τὴ Νέαν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν καὶ νὰ ἐμβαθύνουν εἰς αὐτήν διὰ τῆς συστηματικῆς (γραμματικῆς καὶ συντακτικῆς) μελέτης τῶν νόμων τῆς, εἰς βαθμὸν ὥστε ἐὰν συνεχίσουν τὰς σπουδὰς των εἰς ἀνωτέρας τάξεις νὰ δύνανται, κάτοχοι πλέον τοῦ συγχρόνου ἐθνικοῦ γλωσσικοῦ ὄργανου, νὰ διδασθοῦν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καὶ νὰ μελετήσουν τοὺς ἀρχαίους κλασσικοὺς συγγραφεῖς ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, β) νὰ γίνουν ἱκανοὶ νὰ χειρίζονται ὀρθῶς καὶ ἀνέτως τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν καὶ εἰς τὰς δύο μορφὰς τῆς, τὴν Δημοτικὴν καὶ τὴν Καθαρευούσαν, καὶ γ) νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἀγαπήσουν τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν Λογοτεχνίαν διδασκόμενοι νὰ μελετοῦν τὰ δοκίμα ἔργα τῆς καὶ νὰ ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῶν.

2. Διδαχτέα ὕλη :

1. Γλωσσικὴ διδασκαλία.

α) Γραμματικὴ. Ἀνακεφαλαίωσις τῆς διδασχθείσης εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Στοιχειώδους Ἐκπαιδύσεως γραμματικῆς καὶ Δημοτικῆς γλώσσης (φθογγολογικὸν καὶ τυπικόν, ὀρθογραφικοὶ κανόνες κ.λ.π.). Ἐν συνεχείᾳ βαθμιαία εἰσαγωγή εἰς τὸ φθογγολογικὸν καὶ τυπικόν τῆς Καθαρευούσης ἐπὶ τῇ βᾶσει ὄχι μόνον τῶν κανόνων τοῦ διδασκτικοῦ βιβλίου ἀλλὰ καὶ φραστικῶν γυμνασμάτων καὶ ὑποδειγματικῶν κειμένων. Παράλλη-

λισμός και σύγκρισις (τοῦ φθογγολογικοῦ καὶ τοῦ τυπικοῦ) τῆς Δημοτικῆς πρὸς τὴν Καθαρεύουσαν διὰ τὰ ἐπισημαίνονται αἱ ὁμοιότητες καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ ἀποφεύγεται ἡ γλωσσικὴ σύγχυσις.

β) Συντακτικόν. Ἀνάλυσις προτάσεων τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ λόγου, ἐν ἀρχῇ εἰς τὴν Δημοτικὴν, ἔπειτα εἰς τὴν Καθαρεύουσαν πρὸς κατανόησιν τῆς ὑφῆς τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου καὶ τῶν μορφολογικῶν παραλλαγῶν του. Ἀπλῆ πρότασις. Περίοδος. Ἡ συγκρότησις τῆς ἀπλῆς περιόδου. Σύνθεσις ἀπλῶν περιόδων. Ἐκ παραλλήλου : ἀσκήσεις προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ λόγου, καὶ ἐπιμελής διόρθωσις σφαλμάτων εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν φράσεων καὶ τὴν κατασκευὴν ἀπλῶν καὶ συνθέτων περιόδων.

2. Ἐκθέσεις Ἰδεῶν. Καθοδήγησις τῶν μαθητῶν εἰς τὸν τρόπον τοῦ ἐκφράζεσθαι μὲ σαφήνειαν, ἀκριβείαν καὶ καλαισθησίαν.

Προφορικαὶ καὶ γραπταὶ ἐκθέσεις, ἐλεύθεραι καὶ κατὰ παραγγελίαν, εἰς τακτὰς ἡμέρας καὶ ἐκ περιστάσεως, τόσον εἰς τὸ σχολεῖον ὅσον καὶ κατ' οἶκον. Ἡμερολόγια (τάξεως, ἀτομικά),

Χρησιμοποίησις πάσης προσφερομένης εὐκαιρίας διὰ τὴν ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς προφορικὸν ἢ γραπτὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπεξεργασίαν διαφόρων θεμάτων ἐκ τῆς σχολικῆς, τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἄσκησις αὐτῶν εἰς τὸ ὁμιλεῖν εὐκρινῶς, συντόμως καὶ εὐστόχως, καὶ εἰς τὸ γράφειν μὲ ἀπλότητα, διαύγειαν καὶ χάριν. Ἀποφυγὴ ρητορικῶν τεχνασμάτων καὶ λυρικῶν ἐξάρσεων.

3. Κείμενα ἐκ τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Ὅσον τὸ δυνατόν ἄρτια καὶ γνήσια, ὄχι ἀποσπάσματα ἢ διασκευαί, ὑποδειγματικά διὰ τὴν γλωσσικὴν ἐνότητά καὶ τὸ ὕφος των. Ἐκ συλλογῆς ἢ ὅποια θὰ περιλαμβάνη.

α) Πεζογραφήματα ἀναφερόμενα εἰς λαογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, (παραμύθια, θρύλους, παροιμίας καὶ παραδόσεις τοῦ λαοῦ), εἰς ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις, ἀνακινώσεις (ἐπιστολογραφίαν) κ.τ.λ. καθὼς καὶ ἀπλᾶ διηγήματα.

β) Ποιήματα εὐληπτα, λυρικά καὶ ἐπικά (ἢ ἐπικολυρικά).

Μετὰ τὴν ζωηρὰν καὶ ἐκφραστικὴν ἀνάγνωσιν, ἀνάλυσις καὶ ἐπεξεργασία τοῦ περιεχομένου κατὰ τὰ πραγματικά, τὰ μορφολογικὰ καὶ τὰ ἰδεολογικὰ στοιχεῖα του. (βλ. Πρόγραμμα διδασκαλίας Ἀρχαίων κειμένων ἀνωτέρω).

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναγνώσεως χαρακτηριστικῶν δι' ἐκάστην περίπτωσιν λογοτεχνικῶν σελίδων αἱ μαθηταὶ θὰ καθοδηγοῦνται νὰ ἀναγνωρίζουν τὰ διάφορα εἶδη τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ νὰ διακρίνουν τὴν λυρικὴν ἀπὸ τὴν ἐπικὴν (καὶ τὴν ἐπικολυρικὴν) ποιήσιν.

Ἐκ τῆς μετρικῆς θὰ διδασκοῦν τὰ ἐξῆς στοιχεῖα : στίχος, στροφή, ὁμοιοκαταληξία, μέτρον, ἱαμβος, τροχαῖος ἱαμβικός, δεκαπεντασύλλαβος, τομή, χασμαφῖδια, συνίζησις.

Θὰ δίδονται ἐπίσης εἰς αὐτοὺς, κατὰ περίπτωσιν, σύντομοι πληρόφοροι περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τῶν διδασκομένων συγγραφέων.

Ἄρθρον 4.

ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Σκοπός :

Ἡ Ἱστορία σκοπὸν ἔχει : α) νὰ διδάξῃ μὲ ποίους ἀγῶνας καὶ διὰ μέσου πόσων δεινῶν ὁ ἄνθρωπος κατέκτησεν εἰς τὴν φύσιν τὴν δεσπόζουσαν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει σήμερον, καὶ διεμόρφωσε τὸν κοινωνικὸν καὶ πνευματικὸν κόσμον του καὶ β) νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων διὰ τοῦ συσχετισμοῦ αὐτῶν πρὸς παρούσας καταστάσεις καὶ διὰ τῆς ἀναλύσεως τῶν βαθυτέρων αἰτίων, τὰ ὅποια προσδιορίζουν ἐκάστοτε τὰς ἱστορικὰς ζυμώσεις καὶ ἐξελίξεις.

Τὴν φαντασίαν καὶ τὴν κρίσιν πρέπει νὰ καλλιεργῇ κατὰ κύριον λόγον τὸ μάθημα καὶ ὄχι ἀπλῶς νὰ πλουτίζῃ τὴν μνήμην.

2. Διδακτέα ὕλη :

Ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς κατακτήσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων (146 π.Χ.).

Ἀναλυτικώτερον :

1. Ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς (προϊστορικὰ δεδομένα).
2. Ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς (ἱστορικὴ περίοδος).
3. Οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ (Αἰγύπτιοι, Ἀσσύριοι, Βαβυλώνιοι, Σουμέριοι, Ἑβραῖοι, Φοίνικες, Μῆδοι καὶ Πέρσαι).
4. Ὁ κρητικὸς πολιτισμὸς (πολιτικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἱστορία).
5. Ἡ Ἑλλάς, ἡ χώρα, οἱ λαοί.
6. Κάθοδος Ἑλληνικῶν φύλων.
7. Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς (ἀπὸ τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα καὶ τὰς ἀνασκαφάς).
8. Ἀρχαϊκὴ περίοδος.
9. Ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων.
10. Ἀποικισμὸς.
11. Ἐσωτερικαὶ πολιτικαὶ ἐξελίξεις.
12. Μηδικοὶ πόλεμοι.
13. Ἄνοδος τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους.
14. Ἡ ζωὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα (ἡ ἐξοχή, ἡ πόλις, ἡ οἰκία).
15. Πελοποννησιακὸς πόλεμος.
16. Ἐσωτερικαὶ ἐξελίξεις μέχρι τοῦ Φιλίππου.
17. Μακεδονία, ἡ χώρα, οἱ λαοί, ἡ ἐθνικότης.
18. Πολιτικὴ ἱστορία μέχρι τοῦ Ἀλεξάνδρου.
19. Ἀλέξανδρος.
20. Οἱ Διάδοχοι.
21. Πολιτικὴ ἐξελίξις μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν Ρωμαίων.
22. Ἑλληνιστικὸς πολιτισμὸς.
23. Σύντομος Ρωμαϊκὴ (πολιτικὴ) ἱστορία.

Ἄρθρον 5.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

1. Σκοπός :

Ὁ νοῦς διὰ τῆς μαθηματικῆς σκέψεως, προσδιορίζων μεγέθη, συλλαμβάνων καὶ διατυπώνων μὲ ἀκριβείαν σχέσεις ποσοτικὰς καὶ ποιοτικὰς, δεσπόζει ἐπὶ τῆς πραγματικότητος καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον ἀναπτύσσει καὶ καλλιεργεί τὴν ἀναλυτικὴν καὶ συνθετικὴν δυνάμιν του.

Σκοπὸς τῶν Μαθηματικῶν ὡς μαθήματος πραγματολογικοῦ καὶ εἰδολογικοῦ εἶναι νὰ διδάξῃ καὶ ἀσκήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν μέθοδον τοῦ μαθηματικοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς μαθηματικῆς σκέψεως.

2. Διδακτέα ὕλη :

α) Ἀριθμητικὴ.

Περὶ Συνόλων : Ἐννοια τοῦ συνόλου καὶ καθορισμὸς τοῦ συνόλου. Ὑποσύνολα συνόλου. Τὸ κενὸν σύνολον. Βέννια διαγράμματα. Ἴσα σύνολα. Ἰσοδυναμικὰ σύνολα. Ἐνωσις συνόλων. Τομὴ συνόλων. Συμπλήρωμα συνόλου. Τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν ἀριθμῶν. Τὸ μηδέν. Πληθικὸς ἀριθμὸς συνόλου. Σύνολον μὲ πεπερασμένον πλῆθος στοιχείων. Σύνολον μὲ μὴ πεπερασμένον πλῆθος στοιχείων (=ἀπειροσύνολον). (Ἀπαραιτήτως θὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ σύμβολα τῶν «ἀνήκει», «εἶναι ὑποσύνολον», «ένωσις», «τομὴ», «συνεπάγεται», «ισοδυναμεῖ μὲ»). Τὸ σύστημα τῶν ἀκεραίων τῆς Ἀριθμητικῆς.

Προκαταρκτικὰ ἔννοια. Δεκαδικὸν σύστημα ἀριθμώσεως, προφορικὴ καὶ γραπτὴ ἀριθμώσις. Σύντομος μνεῖα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς γραφῆς τῶν φυσικῶν ἀριθμῶν. Ἴσοι καὶ ἄισοι ἀκεραῖοι καὶ ιδιότητες αὐτῶν (ἀνακλαστικὴ, συμμετρικὴ, μεταβατικὴ). Διάταξις τῶν ἀκεραίων τῆς ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρικὴ ἀπεικόνισις αὐτῶν ἐπὶ ἡμιευθείας (ἢ ἀκριβέστερον, ἐπὶ ἀκτίνας). Αἱ πράξεις μὲ ἀκεραῖους τῆς Ἀριθμητικῆς.

1. Πρόσθεσις. Γεωμετρικὴ ἐρμηνεία τῆς προσθέσεως. Κατάδειξις (διὰ ἀριθμητικῶν παραδειγμάτων) τῶν βασικῶν ιδιοτήτων τῆς προσθέσεως ἧτοι : α) ἀντιμεταθετικὴ ιδιότης : $a+b=b+a$. β) Προσεταιριστικὴ ιδιότης : $(a+b)+\gamma=a+(b+\gamma)$. γ) τὸ μηδέν ὡς οὐδέτερον στοιχείον τῆς προσθέσεως, δ) ιδιότης τῆς ἰσότητος εἰς τὴν πρόσθεσιν, ἧτοι : ἂν $a=b$ τότε $a+\gamma=b+\gamma$. Ἡ ιδιότης : ἂν a β τότε $a+\gamma$ β+γ. Ἄλλαι ιδιότητες τῆς προσθέσεως ὑπὸ μορφήν ἀσκήσεων. Ἡ ἐξίσωσις τῆς μορφῆς $\chi+a=b$. Σύντομος ἐξήγησις τοῦ κανόνος ἐκτελέσεως τῆς προσθέσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεμελιωδῶν (βασικῶν) ιδιοτήτων. Ἀσκήσεις εἰς τὸν νοερὸν (ἀπὸ μνήμης) λογισμόν. Προβλήματα ἀναγόμενα εἰς τὰς ιδιότητας τῆς προσθέσεως καὶ λυόμενα μὲ χρῆσιν ἐνὸς ἀγνώστου χ .

2. Ἀφαιρέσις : Γεωμετρικὴ ἐρμηνεία τῆς ἀφαιρέσεως μὲ ἀκεραῖους τῆς ἀριθμητικῆς. Ἡ ἀφαιρέσις ὡς ἀντίστροφος πράξις τῆς προσθέσεως. Ἐπίλυσις ἐξισώσεων τῆς μορφῆς $\chi+\beta=a$, $\chi-\beta=a$, $a-\chi=\beta$. Ἡ ιδιότης $a-\beta=(a+\gamma)-(\beta+\gamma)$. Ἄλλαι ιδιότητες τῆς ἀφαιρέσεως, ὑπὸ μορφήν ἀσκήσεων. Σύντομος ἐξήγησις τοῦ κανόνος ἐκτελέσεως τῆς ἀφαιρέσεως. Δοκιμὴ τῆς ἀφαιρέσεως. Ἀσκήσεις εἰς τὸν νοερὸν (ἀπὸ μνήμης) λογισμόν. Δύσις ἀπλῶν προβλημάτων συνδυαζόντων πρόσθεσιν καὶ ἀφαιρέσιν ὡς καὶ ἀσκήσεων, τῶν ὁποίων ἡ λύσις ἀνάγεται εἰς συνδυασμὸν ιδιοτήτων προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως. Προβλήματα λυόμενα μὲ χρῆσιν ἐνὸς ἀγνώστου χ . Ἀριθμητικὸν πολυώνυμον.

3. Πολλαπλασιασμός : Γεωμετρική έρμηνεία τού πολλαπλασιασμοῦ. Κατάδειξις (δι' αριθμητικῶν παραδειγμάτων) τῶν βασικῶν ιδιοτήτων τού πολλαπλασιασμοῦ, ἥτοι ἄν α, β, γ εἶναι ἀκεραῖοι τῆς ἀριθμητικῆς τότε :

α) ἀντιμεταθετικὴ ιδιότης : $\alpha \cdot \beta = \beta \cdot \alpha$

β) προσεταιριστικὴ ιδιότης : $(\alpha \cdot \beta) \cdot \gamma = \alpha \cdot (\beta \cdot \gamma)$

γ) ὁ 1 ὡς οὐδέτερον στοιχεῖον τού πολλαπλασιασμοῦ.

δ) ιδιότης τῆς ἰσότητος εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν, ἥτοι ἄν $\alpha = \beta$ τότε $\alpha \cdot \gamma = \beta \cdot \gamma$

ε) Ἐπιμεριστικὴ ιδιότης (τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὡς πρὸς τὴν πρόσθεσιν) : $\alpha (\beta + \gamma) = \alpha\beta + \alpha\gamma$. Σύντομος ἐξήγησις τού κανόνος τῆς ἐκτελέσεως τού πολλαπλασιασμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ιδιοτήτων. Γινόμενον πολλῶν παραγόντων καὶ αἱ κυριώτεραι ιδιότητες αὐτοῦ δι' ἀπλῶν ἀριθμητικῶν παραδειγμάτων ὑπὸ μορφήν ἀσκήσεων. Ἄσκησις εἰς τὸν νοερὸν (ἀπὸ μνήμης) λογισμόν. Προβλήματα συνδυάζοντα πράξεις περισσοτέρας τῆς μιᾶς. Ἄσκήσεις λυόμεναι ἐπὶ τῇ βάσει γνωστῶν ιδιοτήτων. Προβλήματα λυόμενα διὰ τῆς χρήσεως ἑνὸς ἀγνώστου χ .

4. Διαίρεσις : Ἡ διαίρεσις μετ' ἀκεραῖους τῆς ἀριθμητικῆς ὡς ἀντίστροφος πράξις τού πολλαπλασιασμοῦ. Σαφῆς διάκρισις μεταξύ τῶν ἔννοιῶν «μερισμός» καὶ «μέτρησις». Αἱ κυριώτεραι ιδιότητες τῆς διαιρέσεως βάσει ἀριθμητικῶν παραδειγμάτων καὶ ὑπὸ τὴν μορφήν ἀσκήσεων. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαιρέσεως καὶ ἡ δοκιμὴ αὐτῆς (διὰ τού πολλαπλασιασμοῦ). Ἄπλᾶ προβλήματα συνδυάζοντα πράξεις περισσοτέρας τῆς μιᾶς. Εἰσαγωγή τού ἀγνώστου χ κατὰ τὴν λύσιν διαφόρων ἀσκήσεων καὶ προβλημάτων. Δυνάμεις καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Ὁρισμός τῶν δυνάμεων α^1, α^0 (α διάφορον τού 0). Διααιρετότης. Ἀνάλυσις ἀκεραίου εἰς τοὺς πρώτους αὐτοῦ παράγοντας. Εὑρεσις τού ΕΚΠ καὶ ΜΚΔ ἀκεραίων. Δοκιμὴ τῶν ἐξαγομένων τού πολλαπλασιασμοῦ καὶ τῆς διαιρέσεως μετ' τὴν βοήθειαν τού 9. Ἐννοια διατεταγμένου ζεύγους. Σύνολα διατεταγμένων ζευγῶν. Καρτεσιανὸν γινόμενον δύο συνόλων. Ἄλλα συστήματα ἀριθμήσεως. Δυαδικὸν σύστημα. Μετάβασις ἀπὸ τού δεκαδικοῦ συστήματος εἰς τὸ δυαδικὸν καὶ ἀντιστρόφως. Κλάσματα :

1. Οἱ ρητοὶ τῆς ἀριθμητικῆς : Τὸ κλάσμα ὡς ἀκριβὲς πηλίκον διαιρέσεως. Τὸ κλάσμα ὡς διατεταγμένον ζεῦγος. Λύσις τῆς ἐξίσωσεως $\alpha\chi = \beta$. Ρητοὶ (ἢ σύμμετροι) ἀριθμοί. Γραφικὴ παράστασις τῶν ρητῶν ἀριθμῶν. Ἴσοδύναμα κλάσματα.

2. Αἱ πράξεις μετ' κλάσματα : Ἴσχυς τῶν γνωστῶν θεμελιωδῶν ιδιοτήτων, ἥτοι ἀντιμεταθετικότης καὶ προσεταιριστικότης εἰς τὴν πρόσθεσιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν, ὡς καὶ τῆς ἐπιμεριστικότητος τού πολλαπλασιασμοῦ ὡς πρὸς τὴν πρόσθεσιν τῶν κλασμάτων. Σύντομος θεώρησις τῶν τεσσάρων πράξεων μετ' ἀκεραῖους, κλάσματα καὶ μικτοῦς. Ἡ ἀναγωγή εἰς τὴν μονάδα ὡς μέθοδος λύσεως προβλημάτων. Ἐπίλυσις ἀπλῶν προβλημάτων μετ' τὴν βοήθειαν ἑνὸς ἀγνώστου χ . Δυνάμεις μετ' κλάσματα καὶ ἐκθέτην ἀκέραιον. Ἐπέκτασις τῶν γνωστῶν ιδιοτήτων τῶν δυνάμεων.

Αί τέσσαρες πράξεις με δεκαδικούς αριθμούς. Ἡ ἔννοια τοῦ δεκαδικοῦ περιοδικοῦ ἀριθμοῦ.

4. Λόγοι καὶ ἀναλογίαι : Ἐννοιοὶ τοῦ λόγου. Σύγκρισις δύο ποσῶν διὰ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ λόγου αὐτῶν. Ἀναλογίαι καὶ κυριώτεροι ἰδιότητες αὐτῶν. Ἐφαρμογαὶ τῶν ἀναλογιῶν εἰς τὴν ἐπίλυσιν προβλημάτων ἀπλῆς μεθόδου τῶν τριῶν καὶ ποσοστῶν.

5. Τετραγωνικὴ ρίζα: Τετραγωνικὴ ρίζα ἀκεραίου καὶ πρακτικὴ κατὰ προσέγγισιν εὗρεσις αὐτῆς. Ἐννοια τοῦ ἀσυμμέτρου ἀριθμοῦ. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ γεωμετρικοῦ συνεχοῦς.

β' Γεωμετρία :

Τὰ κυριώτερα ἐπίπεδα σχήματα (σημεῖα, γραμμαί, γωνίαι, εὐθύγραμμα σχήματα, κύκλος) καὶ ἀναγνώρισις αὐτῶν ὡς στοιχείων εἰς τὰ γνωστὰ γεωμετρικὰ στερεά. Τὰ ἐπίπεδα σχήματα ὡς σύνολα σημείων (σημειοσύνολα) τοῦ ἐπιπέδου. Κυρτὰ καὶ μὴ κυρτὰ ἐπίπεδα σχήματα. Παραδείγματα. Μέτρησις γεωμετρικῶν μεγεθῶν (εὐθυγράμμων τμημάτων, γωνιῶν, τόξων περιφερείας). Βασικαὶ μονάδες μετρήσεως. Ἐννοια τοῦ συμμιγοῦς καὶ ἀπλᾶς πράξεις μετ' ἀπλῶν γεωμετρικῶν προβλήματα λυόμενα διὰ κανόνος, γνόμονος, μοιρογνωμονίου, διαβήτου. Συμμετρία ὡς πρὸς σημεῖον εἰς τὸ ἐπίπεδον καὶ ἰδιότητες αὐτῆς (πρακτικῶς διαπιστούμεναι). Κάθετοι εὐθεῖαι καὶ ἀπλᾶ σχετικὰ προβλήματα λυόμενα διὰ κανόνος καὶ διαβήτου. Συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεῖαν εἰς τὸ ἐπίπεδον καὶ ἰδιότητες αὐτῆς (πρακτικῶς διαπιστούμεναι). Ἴσα τρίγωνα, Γεωμετρικοὶ μετασχηματισμοὶ (συμμετρία, παράλληλος, μετατόπισις, στροφή) καὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῶν. Χρῆσις τετραγωνισμένου χάρτου. Ὅμοια εὐθύγραμμα σχήματα. Ὅμοια τρίγωνα. Κλίμαξ. Σχεδιάσις ὑπὸ κλίμακα εὐθυγράμμου σχήματος. Μέτρησις εὐθυγράμμων ἐπιπέδων χωρίων. Ἐμβαδὸν ὀρθογωνίου παραλληλογράμμου, πλαγίου παραλληλογράμμου, τριγώνου, τραπεζίου, πολυγώνου. Μέτρησις κύκλου.

Ἄρθρον 6.

ΦΥΣΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

1. Σκοπὸς

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν φυσικῶν εἶναι ὁ μαθητῆς :

α) Νὰ γνωρίζῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν φύσιν καὶ νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς μελέτης τῆς φύσεως.

β) Νὰ ἐξοικειωθῇ εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τὰς μεθόδους ἐργασίας κατὰ τὴν ἔρευναν εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

γ) Νὰ συλλάβῃ τὴν φύσιν ὡς ἑνιαῖον ὅλον καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς αὐτὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν καὶ

δ) Νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι αἱ Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι παρέχουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἰκανότητα νὰ θέτῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως.

2. Διδακτέα ύλη :

α'. Ζωολογία (Α' έξάμ. 2 ώραι, Β' έξάμ. 1 ώρα).

Σύντομος εισαγωγή (μέχρις 6 μαθημάτων) περί τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, στηριζομένη εἰς τὰς ἐκ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἀποκτηθεῖσας ὑπὸ τῶν μαθητῶν σχετικὰς γνώσεις.

Μέρη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Σκελετός (σύντομος ἐξέτασις τοῦ σκελετοῦ τῆς κεφαλῆς, τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν ἄκρων—εἶδη συνδέσεως τῶν ὀστέων). Μύες (μυϊκὰ ἴνες—συστολὴ καὶ διαστολὴ τῶν μυῶν). Ἐσωτερικὰ ὄργανα : α) Πέψεως (εἶδη ὀδόντων—μάσησις—ἐξέτασις εἰς γενικὰς γραμμὰς τῶν κυριωτέρων μερῶν τοῦ πεπτικοῦ συστήματος). β) Κυκλοφορίας (καρδιά—αἱμοφόρα ἀγγεῖα—αἷμα—πορεία τοῦ αἵματος—σκοπὸς τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος)—γ) Ἀναπνοῆς (πνεύμονες—ἀνταλλαγὴ τῶν ἀερίων) Ζωϊκὴ θερμότης. Δέρμα—Νευρικὸν σύστημα εἰς γενικὰς γραμμὰς—Αἰσθητήρια ὄργανα τῆς ὁράσεως καὶ ἀκοῆς (συνοπτικῶς).

Ἐξέτασις, κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ συστήματος ταξινομήσεως τῶν ζῶων, χαρακτηριστικῶν ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτέρων ὑποδιαιρέσεων αὐτοῦ, προτιμωμένων τῶν πλέον γνωστῶν εἰς τοὺς μαθητὰς εἰδῶν. Ἡ ἐξέτασις αὕτη θὰ προχωρῇ ἐκ τῶν τελειότερων πρὸς τοὺς ἀτελεστέρους ὀργανισμοὺς.

Α'. Ἐκ τῶν σπονδυλωτῶν : α) Θηλαστικά : γαλῆ ἢ οἰκοδιαιτος, νυκτερίς, ἀσπάλαξ, κόνικλος, χοῖρος, πρόβατον, ἵππος, δελφίν. β) Πτηνὰ : ὄρνις, περιστερά, νῆσσα, χελιδνῶν, γλαυῆ, ἰέραξ. γ) Ἐρπετὰ : ἔχιδνα, σαύρα, χελώνη. δ) Ἀμφίβια : βάτραχος καὶ ε) Ἰχθύες : λάβραξ, παλαμίς, ἔγχελυς, καρχαρία.

Β'. Ἐκ τῶν ἀσπονδύλων : α) Μαλάκια : κοιλίας τῆς ἀμπέλου, σπηλία, ὀκτάπους, μύτιλος. β) Ἀρθρόποδα, μέλισσα, μεταξοσκώληξ, πιερίς ἢ φιλόκραμβος, μυῖα, τέτιξ ὁ πάγκοινος, ἀκρίς, κοχιλενίς, ἀράχνη, ἀστακόξ. γ) Σκώληκες : σκώληξ ὁ γήινος, ταινία ἢ μονήρης. δ) Ἐχίνόδερμα : ἐχίνος ὁ σφαιροειδής. ε) Κοιλεντερωτά : κοράλλιον τὸ ἐρυθρόν, ὕδρα ἢ πρασίνη, μέδουσα ἢ ὠτόεσσα. στ) Σπογγώδη : σπόγγος ὁ κοινὸς καὶ ζ) Πρωτόζωα : ἀμοιβάξ, πλασμώδιον τοῦ Laveran, βορτικέλλη.

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀντιπροσώπων τούτων θὰ ἀναφέρονται καὶ τὰ συγγενῆ πρὸς αὐτοὺς ζῶα καὶ θὰ ἐπισημαίνονται τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων.

β) Φυτολογία (Α' έξάμηνον 1 ώρα, Β' έξάμηνον 2 ώραι).

Μελέτη τῶν κυρίων μερῶν τῶν τελειότερων φυτῶν καὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν ἐπὶ ψυχανθοῦς φυτοῦ : κιάμου ἢ φασιόλου. Ἐν συνεχείᾳ ἐξέτασις κατὰ σειρὰν τοῦ βοτανικοῦ συστήματος καὶ δὴ ἐκ τῶν τελειότερων πρὸς τὰ ἀτελεστερα. χαρακτηριστικῶν ἀντιπροσώπων τῶν κυριωτέρων ὑποδιαιρέσεων τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, προτιμωμένων τῶν πλέον γνωστῶν εἰς τοὺς μαθητὰς εἰδῶν : Κύαμος ἢ φασιόλος (ρίζα, βλαστός, φύλλα, ἄνθη, καρπὸς καὶ σπέρματα). Ρόλος διὰ τὴν ζωὴν τοῦ φυτοῦ : α) τῆς ρίζης, β) τοῦ βλαστοῦ, γ) τῶν φύλλων, δ) τῶν ἀν-

θέων και ε) τοῦ καρποῦ. Ἀμυγδαλῆ, μηλέα, ροδῆ, βάμβαξ, κράμβη, ἢ κεφαλωτή, ἄμπελος, πορτοκαλέα, στρύχνος ὁ κονδυλόρριζος, καπνός, ἐλαία, ὀροβάγγη, κολοκύνθη, ἡλίανθος, συκῆ, δρύς, σῖτος, ἀραβόσιτος, κρόμμυον, πεύκη ἢ χαλέπιος, πτέρις, πολύτριχον τὸ κοινόν, φύκος τὸ κυστοειδές, ἀγαρικόν τὸ πεδινόν, λειχῆνες.

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου φυτοῦ θὰ ἀναφέρονται καὶ τὰ κυριώ-
τερα ἐκ τῶν συγγενῶν πρὸς αὐτὸ φυτῶν καὶ θὰ ἐπισημαίνωνται τὰ γε-
νικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀντιστοίχων οἰκογενειῶν.

Χαρακτηριστικὰ παραδείγματα προσαρμογῆς τῶν φυτικῶν ὄργα-
νισμῶν πρὸς τὸ περιβάλλον.

Ἀλληλεπίδρασις ἀνθρώπου καὶ ὄργανικοῦ περιβάλλοντος.

Ἄρθρον 7.

Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 672]1961 Β. Δ]τος «περὶ τοῦ ἀναλυ-
τικοῦ καὶ ὠρολογίου προγράμματος τοῦ Γυμνασίου πρώτης βαθμίδος»
καὶ ἐκ τῶν ἄρθρων 3, 4, 11 καὶ 12 τοῦ αὐτοῦ Β.Δ. τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς
σκοποὺς καὶ τὴν διδακτέαν ὕλην τῶν Ἀρχαίων καὶ Νέων Ἑλληνικῶν,
τῆς Ἱστορίας, τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσιογνωστικῶν τῆς Α' τάξεως
τῶν Γυμνασίων Α' βαθμίδος καταργοῦνται.

Ἄρθρον 8.

Τὸ ὑπὸ τοῦ παρόντος Β. Δ]τος προβλεπόμενον ὠρολόγιον καὶ ἀνα-
λυτικὸν πρόγραμμα τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων πρώτης βαθμίδος
ἐφαρμόζεται ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1964—1965.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν Ὑφυ-
πουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Δια-
τάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1964

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Β.

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

2. Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 672]1961*

(Ίσχύοντα άρθρα συμφώνως άρθρ. 7 Β. Δ]τος 651]1964)

Άρθρον 2.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

1. Σκοπός.

Σκοπός τῆς διδασκαλίας τοῦ Θρησκευτικοῦ μαθήματος εἶναι ἡ καλλιέργεια καὶ διάπλασις ὑγιоῦς θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ δὴ ἡ μετάδοσις καὶ ἐμπέδωσις ἐν ταῖς καρδίαις τῶν μαθητῶν τῶν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀληθειῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὡς αὐταὶ ἐρμηνεύονται καὶ βιοῦνται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, πρὸς δημιουργίαν χριστιανικῶν προσωπικοτήτων διαπνεομένων ὑπὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ἐκδηλουμένης ἐν γνησίῳ θρησκευτικῷ βίῳ καὶ ἐν ἔργοις φιλαλληλίας καὶ κοινωνικῆς εὐποιίας.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Α'.

Κατὰ τὸ Α' ἐξάμηγον : Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ ἀκόλουθα : α) Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ πτώσει αὐτοῦ, ἐν τῇ παλαιότητι ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἰδιαίτερος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν καὶ β) ἡ παρά τῷ λαῷ τούτῳ προπαρασκευὴ τῆς ἐλευσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἐκ τῆς ὕλης τῆς Π.Δ. θὰ ἐπιλεγῶσι ὅσα στοιχεῖα εἶναι ἀπαραίτητα ἵνα φανῇ ὁ προπαιδευτικὸς διὰ τὴν ἀποδοχὴν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τῆς διὰ τοῦ Κ. Η.Ι.Χ. σωτηρίας κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Γαλ. Γ' 23—24). Ἦτοι ἀναλυτικώτερον :

1) Δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, 2) Παρακοὴ καὶ πτώσις τῶν Πρωτοπλάστων. 3) Πυργοποιία τῆς Βαβέλ, διασπορά. 4) Κλήσις τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῶν Πατριαρχῶν, ἐπαγγελία τῆς Σωτηρίας. 5) Οἱ Ἰσραηλῖται ἐν Αἰγύπτῳ. 6) Μωϋσῆς καὶ ἡ ἐξ Αἰγύπτου ἐξοδος. 7) Ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ ἐν Σινᾷ, δεκάλογος. 8) Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, ἑορταί. 9) Ἐγκατάστασις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν Παλαιστίνῃ ὑπὸ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ. 10) Ὀλίγα τινα περὶ τῶν Κριτῶν. Ἡ Ρούθ. 11) Ὁ Προφητὰναξ Δαυὶδ. 12) Ὁ Σολομών, ὁ Ναός. 13) Οἱ Προφῆται τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἰδίᾳ ὁ Ἡσαΐας. Αἱ περὶ Μεσσίου προφητεῖαι. 14) Οἱ Ἰσραηλῖται ὑπὸ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ Βαβυλωνίους. 15) Ἐπάνοδος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Νεὸς Ναός. 16) Ἑλληνικὴ κυριαρχία, Μακκαββαῖοι. 17) Ρωμαϊκὴ κυριαρχία, Ἡρώδης, Ναός, διάδοχοι τοῦ Ἡρώδου. 18) Θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὰς παραμονὰς τῆς ἐλευσεως τοῦ Κυρίου. 19) Θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου. Ἡ διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν Ὁ' προπαρασκευῆ τῶν εἰδωλολατρῶν. Προσῆλυτοι καὶ σεβόμενοι τὸν Θεὸν εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς συναγωγὰς τῆς διασποράς.

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 160/1961 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (τ. Α').

Β'. Κατά τὸ Β' ἐξάμηρον : 'Ο βίος τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. Ζωηρὰ καὶ ἐποπτικὴ ἐκθεσις τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Κυρίου, ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῶν σχετικῶν περικοπῶν ἐκ τῶν Εὐαγγελίων. Ἀναλυτικώτερον δέον νὰ διδαχθῶσι τὰ ἐξῆς : 1) Τὰ κατὰ Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον. 2) Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου καὶ ἐπίσκεψις ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἐλισάβετ. 3) Τὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου μέχρι τῆς ἐμφανίσεως Αὐτοῦ εἰς τὸν δημόσιον βίον. 4) Ὁ δημόσιος βίος τοῦ Κυρίου, κλήσις τῶν Ἀποστόλων, 5) Περιουδεῖαι καὶ θαύματα τοῦ Κυρίου. 6) Θριαμβευτικὴ εἰσοδος εἰς Ἱερουσόλυμα. 7) Οἱ Ἑλληγες παρὰ τοῦ Ἰησοῦ. 8) Μυστικὸς Δεῖπνος, τὰ Ἅγια Πάθη, ἡ Ταφή, ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ἀνάληψις τοῦ Σωτῆρος.

Ἄρθρον 5.

ΓΑΛΛΙΚΑ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἶναι :

α) Νὰ καταστῇ ὁ μαθητὴς ἱκανὸς ὅπως κατανοῇ τὴν ὀμιλουμένην Γαλλικὴν γλῶσσαν, ἀναγινώσκῃ ὀρθῶς καὶ κατανοῇ τὰ γραπτὰ αὐτῆς κείμενα ἄνευ ἐπικουρίας ἢ μετὰ μικρᾶς καὶ χρησιμοποιοῦν ὀρθῶς αὐτὴν προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

β) Νὰ ἀναπτύξῃ ὁ μαθητὴς τὰς πνευματικὰς καὶ βουλευτικὰς του δυνάμεις διὰ τῆς κατανοσῆεως τῆς ὕψους τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῆς συγκρίσεως αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς.

γ) Νὰ ἀποκτήσῃ συνείδησιν τῶν διὰ τῆς γλώσσης κυρίως ἐκφραζομένων στοιχείων καὶ ἰδιουτυπιῶν τοῦ Γαλλικοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ καὶ νὰ κατανοῇ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν σύγχρονον πολιτισμόν, καὶ

δ) Νὰ ἀποκτήσῃ διαφέρον πρὸς ἀνάρθρωσιν καὶ ἐκτίμησιν ἔργων τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς κλασσικῆς καὶ νεωτέρας Γαλλικῆς λογοτεχνίας καὶ ἐπιστήμης.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Α'.

Α'. Προφορά : Φωνητικαὶ καὶ συλλαβικαὶ ἀσκήσεις ἀποβλέπουσαι ὅπως ὁ μαθητὴς ἀκούῃ ἀκριβῶς καὶ προφέρῃ ὀρθῶς καὶ μετὰ τὸν πρέποντα τόνον τὰς λέξεις καὶ φράσεις τῆς Γαλλικῆς γλώσσης.

Β'. Ἀνάρθρωσις καὶ ἐρμηνεία : α) Φράσεων καὶ ἀπλουστάτων περιγραφῶν καὶ διηγήσεων ἐξαγομένων ἐν ἀμέσῳ καὶ ἐποπτικῇ τῶν πραγμάτων διδασκαλίᾳ καὶ β) ἀναγνωσμάτων καὶ ποιημάτων ἐκ καταλλήλου βιβλίου. Τὸ περιεχόμενον τοῦ διδασκομένου ὕλικου θὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν σχολικὴν ζωὴν, τοὺς ἀριθμοὺς, τὰ χρώματα, τὰς διαστάσεις, τὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου, τὰς ἐποχὰς, τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν οἰκίαν, τὰ ἐπιπλα, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰς ἀπλουστέρως κοινωνικὰς σχέσεις. Τὰ ἀναγνωσματα θὰ εἶναι συντεταγμένα εἰς γλῶσσαν ὁμαλὴν καὶ σύγχρονον, τὰ δὲ ποιήματα καὶ ἄσματα θὰ ληφθῶσιν ἐκ τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς λογοτεχνίας.

Λεξιλόγιον : 'Απομνημονεύσεις τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἀπαγγελία ἀπὸ στήθους ἐνίων ἐκ τῶν ποιηματίων. Συσχέτισις τῶν λέξεων κατὰ τὴν ἑτυμολογικὴν καὶ ἔννοιολογικὴν των συγγένειαν.

Τὸ λεξιλόγιον τῆς τάξεως ταύτης δὲν πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ πλείονας τῶν 500—600 λέξεων (οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων, ρημάτων κ.λ.π.) ἐκλεγομένων ἐκ τῶν μᾶλλον εὐχρήστων.

Δ'. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν : Θὰ διδαχθῶσι τὰ ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ ἰδίως τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς ἀπαραίτητα στοιχεῖα (ἄρθρον, κλίσεις ὀνομάτων, βαθμοὶ συγκρίσεως, τὰ μᾶλλον εὐχρηστά ῥήματα εἰς τὸν ἐνεστώτα, μέλλοντα καὶ παρακείμενα, αἱ κυριώτεραι ἀντωνυμίαι, αἱ προθέσεις) καὶ ἐκ τοῦ συντακτικοῦ ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐν τῇ φράσει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκάστοτε ἀναγιγνωσκομένων.

Ε'. Προφορικὰ ἀσκήσεις : Συχνὰ ἀσκήσεις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι, διὰ συνομιλίας ἀναφερομένης εἰς τὰ ἐκάστοτε διδασκόμενα. 'Απομνημονεύσεις ἐκλεκτῶν χωρίων τῶν διδασκομένων κειμένων καὶ ἰδιωματικῶν γαλλικῶν φράσεων. Χρῆσις ἐρωτηματικῶν καὶ ἀρνητικῶν προτάσεων. Διάλογοι μαθητῶν, ἀπαγγελίαι, ἄσματα.

ΣΤ'. Γραπτὰ ἀσκήσεις : 'Αντιγραφή κειμένου κατ' οἶκον, συμπλήρωσις ἢ τροποποίησις φράσεων, ἀντικαταστάσεις λέξεων, ἀπαντήσεις εἰς στοιχειώδεις ἐρωτήσεις σχετικῶς πρὸς τὰ ἀναγιγνωσκόμενα, γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν.

Ἄρθρον 6.

ΑΓΓΛΙΚΑ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης εἶναι :

α) Νὰ καταστῇ ἱκανὸς ὁ μαθητὴς ὅπως κατανοῇ τὴν ὁμιλουμένην Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀναγινώσκῃ ὀρθῶς καὶ κατανοῇ τὰ γραπτὰ της κείμενα καὶ χρησιμοποίῃ ὀρθῶς ταύτην προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

β) Νὰ ἀναπτύξῃ ὁ μαθητὴς τὰς πνευματικὰς καὶ βουλευτικὰς του δυνάμεις διὰ τῆς κατανοήσεως τῆς ὕφης τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης καὶ τῆς συγκρίσεως αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς.

γ) Νὰ ἀποκτήσῃ συνείδησιν τῶν διὰ τῆς γλώσσης ἐκφραζομένων στοιχείων καὶ ἰδιοτυπιῶν τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν ἀγγλοφώνων λαῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ καὶ νὰ κατανοήσῃ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν καὶ

δ) Νὰ ἀποκτήσῃ ἐνδιαφέρον πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ ἐκτίμησιν ἔργων τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς κλασσικῆς καὶ νεωτέρας Ἀγγλικῆς λογοτεχνίας καὶ ἐπιστήμης.

2. Διδασκόμενη ὕλη.

Τάξις Α'.

Α'. Προφορά : Φωνητικὰ ἀσκήσεις ἰδίᾳ ἐξ ἀφορμῆς συνομιλίας ἐπὶ θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν μαθητῶν, ἀποβλέπουσαι ὅπως ὁ μαθητὴς ἀκούῃ ἀκριβῶς καὶ προσφέρῃ ὀρθῶς καὶ μὲ τὸν πρέποντα τό-

νον τούς ιδιάζοντες εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν φθόγγους καὶ τὰς λέξεις καὶ φράσεις αὐτῆς. Δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις καὶ φωνητικῶν συμβόλων.

Β'. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία : α) φράσεων καὶ ἀπλουστάτων περιγραφῶν καὶ διηγήσεων, ἐξαγομένων ἐξ ἀμέσου καὶ ἐποπτικῆς τῶν πραγμάτων διδασκαλίας, καὶ

β) Ἀναγνωσμάτων καὶ μικρῶν ποιημάτων ἐκ καταλλήλου βιβλίου. Τὸ περιεχόμενον τοῦ διδασκομένου ὕλικου θὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν σχολικὴν ζωὴν, τὴν οἰκογένειαν, τὰς ἀπλουστεράς κοινωνικὰς σχέσεις, τοὺς ἀριθμοὺς, τὰ χρώματα, τὰς διαστάσεις, τὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου, τὰς ἐποχάς, τὸ ἀνθρώπινον σῶμα τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν κατοικίαν καὶ τὰ ἔπιπλα. Τὰ ἀναγνώσματα θὰ εἶναι συντεταγμένα εἰς γλῶσσαν ἀπλὴν καὶ ὁμαλὴν, τὰ δὲ ποιήματα καὶ ἄσματα θὰ ληφθῶσιν ἐκ τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς λογοτεχνίας.

Γ'. Λεξιλόγιον : Ἀπομνημόνευσις τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν λέξεων καὶ φράσεων, μικρῶν ἱστορημάτων, διαλόγων, ἰδιωματικῶν ἐκφράσεων καὶ ἐνίων ποιημάτων καὶ ἰσμάτων.

Τὸ λεξιλόγιον τῆς τάξεως ταύτης θὰ περιλαμβάνῃ περὶ τὰς πεντακοσίας λέξεις (οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ῥήματα κλπ.) ἐκλεγόμενας ἐκ τῶν μᾶλλον εὐχρηστών.

Δ'. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν : Θὰ διδασκῶσιν ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ ἰδίως τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς τὰ κυριώτερα στοιχεία (ἄρθρον, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἀντωνυμίαι, προθέσεις, ἐπιρρήματα τὰ εὐχρηστότερα ῥήματα καὶ τὰ βοηθητικά) καὶ ἐκ τοῦ Συντακτικοῦ ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐν τῇ προτάσει. Ἡ ἀφόρμησις θὰ γίνεται πάντοτε ἐκ τοῦ διδασκτικοῦ βιβλίου.

Ε'. Προφορικαὶ ἀσκήσεις : Συχνὰ ἀσκήσεις εἰς τὸ ἀγγλιστὶ διαλέγεσθαι διὰ συνομιλιῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ ἐκάστοτε διδασκόμενα. Χρησιμοποίησις ἐρωτηματικῶν καὶ ἀρνητικῶν προτάσεων. Διάλογοι μαθητῶν καὶ ἀπαγγελία. Σύνθεσις ἀπλῶν φράσεων, ἀποδιδομένης ἰδιαίτερας σημασίας εἰς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως καὶ ἄσκησις εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀπαντήσεων. Αἱ ἀσκήσεις τῆς συνομιλίας θὰ ἀνάγονται εἰς τὰ συνήθη θέματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ εἰς τὰ διδασκόμενα ἀντικείμενα.

ΣΤ'. Γραπτὰ ἀσκήσεις : Ἀντιγραφή κειμένου κατ' οἶκον, συμπλήρωσις ἢ τροποποίησις φράσεων, ἀντικατάστασις λέξεων καὶ τύπων, μεταβολὴ προτάσεων εἰς ἀρνητικὰς καὶ ἐρωτηματικὰς ἀπαντήσεις εἰς στοιχειώδεις ἐρωτήσεις, σχετιζόμενας πρὸς τὰ ἀναγινωσκόμενα ἐν τῇ τάξει, γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν.

*Ἄρθρον 10.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

1. Σκοπός :

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας εἶναι : α) Νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς μαθητὰς ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέραν γνῶσιν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὡς πεδίου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, β) νὰ καταδείξῃ τὴν ὑπάρχουσαν στενὴν σχέσιν τῶν γεωγραφικῶν ὄρων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀφ' ἑτέρου, ἤτοι τὴν ἐπίδρασιν τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν κατοίκων καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν κατοίκων πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ περιβάλλοντος ἀναλόγως τῶν ἰκα-

νοτήτων αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ καταστῇ ἱκανὸς ὅπως διαμορφώσῃ γεωγραφικὴν σκέψιν, δυνάμενος νὰ συνάγῃ ἐκ διαφόρων γεωγραφικῶν δεδομένων ἀσφαλῆ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον συμπεράσματα καὶ γ) νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ διὰ τῆς κατανοήσεως τῆς ἰδιοτυπίας τῶν ἄλλων λαῶν τῆς γῆς τὴν συμπάθειαν πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς διεθνοῦς συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίας βοήθειας, ἐπιτυγχανομένης οὕτω σημαντικῆς συμβολῆς εἰς τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν τῶν νέων.

2. Διδακτέα ὕλη :

Τάξις Α'.

Α) Κατὰ τὸ Α' ἐξάμηνον : Ἡ Γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα, σχῆμα, μέγεθος, κινήσεις τῆς Γῆς. Γεωγραφικαὶ συντεταγμένοι ἐνὸς τόπου. Ἐνδογενῆ καὶ ἐξωγενῆ γεωλογικὰ φαινόμενα. Σύντομος γεωλογικὴ ἱστορία τῆς Γῆς.

Τὸ κλίμα καὶ οἱ παράγοντες αὐτοῦ. Οἱ κυριώτεροι τύποι κλίματος. Τὰ θαλάσσια ρεύματα.

Ἀναπαράστασις τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς. Γεωγραφικοὶ χάρται. Ἀνάγνωσις καὶ χρῆσις τῶν χαρτῶν.

Β) κατὰ τὸ Β' ἐξάμηνον : Ἡ Εὐρώπη ἐν τῷ συνόλῳ της (Φυσιογεωγραφικὴ ἐξέτασις αὐτῆς.).

Τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης (ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας) κατὰ μεγάλας γεωγραφικὰς περιοχὰς (Βαλκανικὴ Χερσόνησος, Νότιος, Δυτικὴ, Κεντρικὴ καὶ Βόρειος Εὐρώπη).

Ἀνασκόπησις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ ἐθνογραφικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

*Ἄρθρον 13.

ΤΕΧΝΙΚΑ

1. Σκοπός :

Τὸ μάθημα τῶν Τεχνικῶν σκοπὸν ἔχει : α) νὰ διεγείρῃ, καλλιεργήσῃ, πλουτίσῃ καὶ προαγάγῃ τὰς δημιουργικὰς καλλιτεχνικὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν, αἵτινες διὰ τοῦ μαθήματος τούτου τίθενται εἰς ἐνέργειαν κατὰ τρόπον ἄμεσον. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς καθοδηγήσεως τῶν δεξιότητων τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τῆς χειρὸς τῶν μαθητῶν, διὰ τῆς ἐξασκήσεως αὐτῶν περὶ τὰς ποικιλίας τῆς μορφῆς καὶ τοῦ χρώματος, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς φαντασίας καὶ διὰ τῆς καλλιτεργίας τῶν πλαστικῶν καὶ ἐκφραστικῶν αὐτῶν ἱκανοτήτων, β) νὰ ἀφυπνίσῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ διαφέρειν τῶν μαθητῶν πρὸς πρακτικὰς καὶ ἐν ταύτῳ καλλιτεχνικὰς κατασκευὰς, χρησιμωτάτας εἰς τε τὰς θεωρητικὰς—ἐπιστημονικὰς ἀσχολίας καὶ εἰς τὰς τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Α'.

Α) Καλλιγραφία (μία ὥρα κατὰ 15ῆμερον).

Διδασκαλία τῶν στοιχειωδῶν κανόνων μὲ σκοπὸν τὴν διὰ τῆς ἀσκήσεως καλλιέργειαν τοῦ ἀτομικοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος τῶν μαθητῶν,

διακρινομένου διά τὸ καθαρὸν, ἀπλοῦν, σύμμετρον καὶ εὐανάγνωστον. Μέρημα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν τυχόν ἐμφύτων ἱκανοτήτων καλλιγραφικῆς δεξιότητάς. (Ἐπίσημοι κυρίως περὶ τὴν ἰσοπαλῆ ὀρθὴν στρογγύλην Ἑλληνικὴν γραφὴν). Ἐφ' ὅσον βεβαίως διατίθεται χρόνος, δὲν πρέπει νὰ παραλειφθῇ ἡ διδασκαλία καὶ τῶν διακοσμητικῶν γραφικῶν στοιχείων.

Β'. Σχέδιον (μία ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Εἰσαγωγή : Ἡ ἔννοια τοῦ σχεδίου.

Ἀσκήσεις κατάλληλοι ἵνα οἱ μαθηταὶ ἀποκτήσωσι τὴν ἱκανότητα νὰ βλέπουν σχεδιαστικῶς, τὰ μετροῦν καὶ νὰ παρατηροῦν τὸν χαρακτῆρα τῶν μορφῶν. Βασικὰ χρώματα : Τρόπος χρησιμοποίησεως αὐτῶν. Ἡ σημασία τοῦ χρώματος εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν Τέχνην.

α) Ἐλεύθερον ἔγχρωμον σχέδιον :

Ἐλευθέρᾳ σχεδίασιν ἐξ ἀφορμῆς περιγραφῶν, μύθων, ποιημάτων, ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων, σκηνῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου κ.τ.θ. Τοποθέτησις σχημάτων καὶ χρωμάτων κατὰ τὴν προσωπικὴν ἀρέσκειαν τοῦ μαθητοῦ.

β) Σχέδιον ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν προτύπων : Σχεδίασις τῶν χροακτριστηρικῶν καὶ ἀπλουστερῶν μνημείων τῆς τέχνης ἐκ τῆς ἐν τῇ διδασκαλομένη Ἱστορίας, ὡς κινῶν, τύπων ἀρχαίων Ἑλληνικῶν καὶ κ.τ.θ.

Γ'. Χειροτεχνία (μία ὥρα κατὰ 150 ἡμέρας).

α) Χαρτοτεχνία (Χαρτοκοπτική—χαρτοκολλητική) : Κατασκευὴ γεωμετρικῶν σχημάτων, ἐν τῇ τάξει διδασκομένων, δι' ἐγχρώμου χάρτου (γλασσέ) καὶ ἐπικόλλησις αὐτῶν ἐπὶ φύλλων τοῦ BLOCK, ἢ ἐπὶ βαθέος χρώματος χαρτονίου, ὥστε νὰ σχηματίζεται ἓν ἄρμονικὸν σύνολον. Συνθέσεις ὑποτυπώδεις διὰ συναρμολογήσεως καὶ ἐπικολλήσεως ἐγχρωμῶν τεμαχίων χάρτου εἰς φύλλον τοῦ BLOCK ἢ ἐπὶ χαρτονίου βαθέος χρώματος πρὸς κατασκευὴν μωσαϊκῶν πλακοστρώτων, προσόψεων οἰκιῶν, κλαδίσκων μετ' ἀνθέων καὶ φύλλων κλπ.

Κατασκευὴ στοιχειωδῶν στερεῶν διὰ συναρμολογήσεως τεμαχίων χαρτονίου ἢ διαφανῶν πλαστικῶν φύλλων. Ὑποτυπώδης κατασκευὴ οἰκίσκων.

β) Πλαστική : Εἰσαγωγή : Ἡ ἔννοια πλαστικῆς—σκοπὸς καὶ σημασία αὐτῆς. Ὑλικά καὶ ἐργαλεῖα.

Κατασκευὴ ἀπὸ μνήμης ἢ ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἀπλῶν ἀντικειμένων διὰ πηλοῦ ἢ δι' ἄλλων ἐν χρήσει πλαστικῶν ὑλῶν

*Ἄρθρον 14.

ΩΔΙΚΗ

1. Σκοπός.

Τὸ μάθημα τῆς Ὤδικῆς ἔχει σκοπὸν νὰ ἀναπτύξῃ τὰς μουσικὰς προδιαθέσεις τοῦ μαθητοῦ καὶ νὰ καταστήσῃ τοῦτον ἱκανόν, ὅπως κατανοήσῃ τὴν γλῶσσαν τῆς μουσικῆς καὶ οἰκειωθῇ αὐτήν, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐκφρασθῇ ὄχι μόνον μετὰ τὴν ἔθνηκὴν του γλῶσσαν τῆς ὀμιλίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πανανθρωπίνην γλῶσσαν τῆς Μουσικῆς, εἰς ἣν

ἐξεφράσθη ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀσμάτων του καὶ οἱ μεγάλοι μουσικοὶ διὰ τῶν ἀθανάτων ἔργων των, διὰ τῶν ὁποίων ἐμορφοποίησαν οὗτοι τὸ βᾶθος τῶν ἀνθρωπίνων διανοημάτων καὶ τῶν συναισθημάτων.

Οὕτω ἡ ᾠδὴ καλεῖ τὸν μαθητὴν νὰ στραφῆ πρὸς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐσωτερικὰς δυνάμεις, νὰ ἐκλεπτύνῃ τὰς αἰσθητικὰς του καταβολὰς καὶ ἀντιλήψεις καὶ νὰ κατευθύνῃ τὴν προτίμησίν του πρὸς τὸ ὄραϊον καὶ ὄχι πρὸς τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἀγοραῖον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ ᾠδὴ βοήθει εἰς ὀλοκλήρωσιν τῆς μορφώσεως, ἣν ὁ μαθητὴς λαμβάνει διὰ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, καὶ δημιουργεῖ ἀντιστάθμισμα αἰσθητικὸν εἰς τὴν ἐπισημονικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν μηχανοποίησιν τῆς ζωῆς.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Α'.

Α'. Θεωρία τῆς Μουσικῆς—Μελωδικαὶ ἀσκήσεις.

᾽Ορισμὸς τοῦ Μουσικῆς. ᾽Ηχοὶ καὶ φθόγγοι. ᾽Υψος φθόγγων. ᾽Ονόματα φθόγγων. Μουσικὴ ἔκτασις. Πεντάγραμμον, βοηθητικαὶ γραμμαί. Γνώμονες. Γνώμων τοῦ σόλ. ᾽Ονομασία φθογγοσῆμων. Διάρκεια ἢ ἀξία τῶν φθόγγων. Σχήματα φθογγοσῆμων. Ρυθμὸς, μελωδία. Μουσικὴ ἀνάγνωσις. Ρυθμικὴ καὶ μελωδικὴ ἀνάγνωσις ἀσκήσεων ἄρθρον 2]4 ἐπὶ διαστημάτων 2 (τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ Ντό) ἢ 3]4 καὶ τέταρτα. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις ἐπὶ διαστημάτων 3ης καὶ 4ης παύσεις. Σύνδεσις διαρκείας. Σχετικαὶ μελωδικαὶ ἀσκήσεις. Περὶ μέτρου ἐν γένει. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις εἰς μέτρον 4]4. Τί εἶναι κλίμαξ. Κλίμαξ τοῦ Ντό. Μείζων κλίμαξ (τόνοι καὶ ἡμιτόνια). ᾽Ελλιπεὲς μέτρον. Ρυθμικὴ ἀγωγή καὶ συνηθέστεροι ὄροι αὐτῆς. Κορώνα. Στιγμὴ διαρκείας. Παρεστιγμένα φθογγόσημα. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις μὲ παρεστιγμένα ἡμίση. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις εἰς μέτρον 3]4. Χρωματισμοὶ καὶ συνηθέστεροι ὄροι αὐτῶν. Προσφδία. ᾽Οροι καὶ σημεῖα τῆς προσφδίας. Σχετικαὶ μελωδικαὶ ἀσκήσεις καὶ ᾄσματα μονόφωνα. ᾽Ογδοα καὶ παύσεις ὀγδόων. Παρεστιγμένα τέταρτα. Σχετικαὶ μελωδικαὶ ἀσκήσεις καὶ ᾄσματα. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις καὶ ᾄσματα μονόφωνα, ἐπὶ διαστημάτων 3ης, 6ης καὶ 8ης. Κανόνες δίφωνοι. Δέκατα ἕκτα καὶ παύσεις δεκάτων ἕκτων. ᾽Ογδοον παρεστιγμένον. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις καὶ ᾄσματα μονόφωνα μὲ συνδυασμοὺς ὀγδόων καὶ δεκάτων ἕκτων.

Β'. ᾄσματα—᾽Ακροάσεις δίσκων κ.λ.π. : ᾽Εκμάθησις ἀσμάτων ἔθνικοῦ ὀρθοσκευτικοῦ καὶ ἠθικοπλαστικοῦ ἐν γένει περιεχομένου καθιερωμένων ξένων καὶ Ἑλλήνων μουσουργῶν ἢ μουσικῶν παιδαγωγῶν. ᾽Εκμάθησις ἀσμάτων ἀνηκόντων εἰς τὸν κύκλον τῆς ἔθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς παραδόσεως ὡς καὶ λαϊκῶν ἀσμάτων ἄλλων χωρῶν. ᾽Ακροάσεις ἐκ δίσκων, μαγνητοφωνημένων ἐκτελέσεων ἢ ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν, συνοδευομένων ὑπὸ συντόμων ἀναλύσεων, ἔργων δι' ᾄσμα (μονωδιῶν, χορωδιακῶν ἔργων, ἀποσπασμάτων μελοδραμάτων καὶ ὄρατορίων, δημωδῶν ἀσμάτων κ.λ.π.).

᾽Αρθρον 15.

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.

1. Σκοπὸς : ᾽Η Σωματικὴ ᾽Αγωγή ἀποβλέπει εἰς τὴν ὑποβοήθησιν

τῆς βαθμιαίας καὶ ἀρμονικῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀναπτύξεως τοῦ μαθητοῦ, μὲ εἰδικούς σκοποὺς τοὺς ἐξῆς :

1) Τὴν ἐξασφάλισιν τῆς σωματικῆς ὑγείας καὶ εὐεξίας, τὴν ἐπίρροσιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ τὴν βασικὴν σκληραγώγησιν τοῦ ὄργανισμοῦ.

2) Τὴν πρόληψιν καὶ διόρθωσιν τῶν σφαλμάτων καὶ ἐλλείψεων τῆς στάσεως καὶ τῶν ὀργάνων τῆς κινήσεως.

3) Τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀποδόσεως τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ ἰδίως τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας.

4) Τὴν ἄσκησιν τοῦ ὄργανισμοῦ πρὸς μεγαλύτεραν ἀπόδοσιν διὰ τῆς μικροτέρας νευρομυϊκῆς καταβολῆς.

5) Τὴν ἐπίτευξιν συμμετροῦ καὶ ἀρμονικῆς διαπλάσεως καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐννοίας τῆς στάσεως, τῆς κινήσεως καὶ τῆς σωματικῆς ἐκφράσεως.

6) Τὴν συμβολὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ψυχικῶν, ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι ὁλοκληρώνουν τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου.

7) Τὴν καλλιέργειαν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸ σῶμα (ὡς ἀξίας καὶ φορέα ἀξιῶν) καὶ τῶν ὤμιων ἀντιλήψεων περὶ τῆς ἱερότητος καὶ τοῦ βαθυτέρου προορισμοῦ τοῦ.

8) Τὴν διὰ τῆς ἐν ὑπαίθρῳ ζωῆς καὶ τῆς φυσικῆς ἐν γένει κινήσεως καλλιέργειαν τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς καὶ τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς διαθέσεως πρὸς ἐργασίαν καὶ δράσιν.

9) Τὴν προετοιμασίαν τοῦ μαθητοῦ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς πρακτικῆς ζωῆς.

10) Τὴν διατήρησιν τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ τοῦ ὑγιῶς ἀγωνιστικοῦ πνεύματος, κυρίου χαρακτηρισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Α' — Γ'.

Α') Ἀσκήσεις τάξεως : Κλίσεις καὶ μεταβολαὶ ἐν στάσει. Φυσιολογικὴ βᾶδις μὲ τὸν ἀπαιτούμενον γυμναστικὸν τόνον, φυσικὴν αἰώρησιν τῶν χειρῶν ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ ἀβιάστως τεταμένους τοὺς ἀγκῶνας καὶ τὰς παλάμας, εἰς 120 βήματα ἀνὰ 1'. Διάφοροι βηματισμοί. Ἄλτ. Ἀλλαγὴ βήματος, τροχάδην βηματισμός. Κλίσεις καὶ μεταβολαὶ ἐν βαδίσματι. Ἀλλαγὴ κατευθύνσεως. Σχηματισμὸς φάλλαγος, παρατάξεως καὶ εἴδη αὐτῶν. Μετασχηματισμὸς φάλλαγος ἐν στάσει καὶ κινήσει. Μετασχηματισμὸς φάλλαγος εἰς παράταξιν μὲ τὸ αὐτὸ μέτωπον.

Β') Γυμναστικὴ :

α) Ἐλευθεραὶ ἀσκήσεις ἐν τῶν θεμελιωδῶν καὶ τῶν παραγῶγων αὐτῶν στάσεων, β) συνασκήσεις, γ) ἀναπηδήσεις καὶ ἄλλα καὶ δ) φυσικαὶ μετατοπίσεις (βαδίσαις, δρόμοι, ἐρπυσμοί, διαπεράσεις κ.λ.π.). Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐφαλτηρίων. α) Κυβιστήσεις καὶ ἀνακυβιστήσεις ἐπὶ γυμναστικῶν στρωμάτων ἢ καταλλήλου ἐδάφους (ἀμμουδιά, γλῶθ) καὶ β) αἱ ἐλαφρότεροι μορφαὶ τῶν ἀσκήσεων ἐφαλτηρίων καὶ πλινθίων. Ἀσκήσεις μὲ φορητὰ ὄργανα, ἤτοι μὲ βαρεῖας δερματίνους γυμναστικὰς σφαίρας (τῶν 2 χιλ.) μὲ ἐλαστικὰς σφαίρας καὶ μὲ ἀτομικοὺς ξυλῖνους

κοντούς (80—100 έκμ.). Ἀσκήσεις ἐπὶ πεπηγμένων ὀργάνων, ἐπὶ πολυζύγων, δοκῶν, ἑδράνων, σχοινίων, κλιμάκων καὶ μονοζύγων.

Γ') Ἀγωνιστικὴ στίβου :

Δρόμοι : α) Δρόμοι ταχύτητος 60—80 μ. β) Δρόμοι προοδευτικῆς ἀποστάσεως καὶ βραδέος ρυθμοῦ, ἐναλασσόμενοι μὲ βάρδιον, αἵτινες εἰς τὴν Γ' τάξιν καὶ μόνον διὰ τούς μαθητὰς δύνανται νὰ φθάσουν τὴν ἀπόστασιν τῶν 1.000 μ. περίπου, χωρὶς οὗτοι νὰ λαμβάνουν τὴν μορφήν καὶ ρυθμὸν τοῦ ἀγωνιστικοῦ δρόμου ἡμιαντοχῆς. γ) Οἱ αὐτοὶ δρόμοι ἐπὶ φυσικοῦ ἐδάφους καὶ μετὰ τεχνητῶν ἢ φυσικῶν ἐμποδίων. δ) Σκυταλοδρομία. Ἄλματα εἰς μήκος καὶ ὕψος μετὰ φορᾶς. Ρίψεις: α) μικρᾶς δερματίνης σφαίρας 80—100 γραμμ., β) ἐπισκύρου (2 χιλ.) καὶ γ) σιδηρᾶς σφαίρας (3χιλ.). Παλαιστικαὶ ἀσκήσεις, ἧτοι ὀρθοστάδην πάλη (μέση μὲ μέση) μόνον διὰ τούς μαθητὰς, διελευστίνδα.

Δ'. Παιδιὰ :

Πάντα τὰ εἶδη τῶν ὁμαδικῶν γυμναστικῶν παιδιῶν ἐπιχωρίων καὶ ξένων καὶ ἐκ τῶν ἀθλοπαιδιῶν ἢ πετοσφαίρησις, ἢ χειροσφαίρησις καὶ ἢ καλαθοσφαίρησις, εἰς μικροτέρας διαστάσεις γηπέδου, μειωμένα χρονικὰ ὅρια καὶ κατόπιν σχετικῆς προπαρασκευῆς αὐτῶν διὰ συναφῶν παιδιῶν.

Ὁ διατιθέμενος διὰ τὰς ἀθλοπαιδιάς χρόνος νὰ περιλαμβάνῃ κατὰ τὸ 1β μὲν στοιχεῖα τεχνικῆς, ἧτοι ρίψεις, ὑποδοχὴν, λαβὴν ἢ σταμάτημα, μεταβίβασιν τῆς σφαίρας μὲ ἐλιγμούς μὲ αὐτήν, κατὰ δὲ τὰ ἕτερα 2β διεξαγωγὴν τῆς παιδιᾶς μὲ παρεμβολὴν στοιχείων τακτικῆς τ.έ., διατήρησιν τῶν θέσεων, ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον, συνεργασίαν καὶ σχέδιον ἐπιθέσεως καὶ ἀμύνης.

Ε'. Λαϊκοὶ χοροὶ :

Οἱ δύο πανελλήνιοι κατ' ἀρχὴν χοροὶ, ὁ Καλαματιανὸς καὶ ὁ Κλέφτικος καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶναι ἀπολύτως γνωστοὶ εἰς τὸν Γυμναστὴν ἢ τὴν Γυμνάστριαν μὲ τὴν γηγενῆ μορφήν των, χωρὶς χορογραφικὰς προσθήκας ἢ ἀλλοιώσεις, ἀπαραιτήτως δὲ οἱ αὐτόχθονες τοπικοί.

ΣΤ'. Κολύμβησις :

Ἀσκήσεις καὶ παιδιὰ ἐξοικειώσεως μὲ τὸ νερὸ (διολίσθησις καὶ ἄνωσις, πήδημα εἰς τὸ νερὸ ὑπὸ μορφήν παιδιᾶς. Δρόμοι καὶ πτόσις μὲ τούς πόδας, πήδημα μὲ στροφὴν περὶ τὸν ἐπιμήκη ἄξονα, πήδημα ἐν συσπειρώσει κ.λ.π.). Προσθία καὶ ὑπτία κολύμβησις. Πήδημα μὲ τὴν κεφαλὴν καὶ κατάδυσις. Κατάδυσις διὰ τὴν ἀνέλκυσιν ἀντικειμένου εἰς μικρὸν βάθος καὶ ὁμαλὸν πυθμένα.

Ζ'. Ἐκδρομαί :

Ἡμιμερῆσαι εἰς τὰς πέριξ τῆς ἑδρας τοῦ σχολείου τοποθεσίας καὶ ἡμερήσαι, καθ' ἃς οἱ μαθηταὶ ἀσχοῦνται εἰς τὴν ὀργανωμένην πεζοπορίαν καὶ ὀρειβάσιαν μὲ προοδευτικὴν αὐξήσιν τῆς ἀποστάσεως καὶ τῶν δυσκολιῶν αὐτῶν καὶ ἐφαρμογὴν σχετικῶν παιδιῶν αἰσθήσεως καὶ διανοήσεως (ὡς ἀνιχνεύσεως, προσανατολισμοῦ), ἀποκρύψεως, ἐκτιμῆσεως ὕψους, βάθους καὶ μήκους, καταδείξεως ἀντικειμένων κ.λ.π.).

ΟΙΚΟΚΥΤΡΙΚΑ.

1. Σκοπός :

Τὸ μάθημα τῶν Οἰκοκυρικῶν ἐπιδιώκει σκοποὺς παιδευτικούς καὶ πρακτικούς, ἤτοι νὰ διεγείρῃ καὶ καθοδηγήσῃ τὴν ἐμφυτον κλίσιν τῆς μαθητρίας εἰς τὸν ρόλον τῆς μητρὸς καὶ τῆς οἰκοδεσποίνης, νὰ ἀναπτύξῃ τὸ διαφέρον αὐτῆς πρὸς τοῦτο καὶ νὰ τὴν προπαρασκευάσῃ εἰς τὰς μελλοντικὰς αὐτῆς ὑποχρεώσεις διὰ τὴν ἐπιτυχῆ διοίκησιν τοῦ οἴκου καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχετικῶν πρὸς αὐτὴν ἐργασιῶν.

Περαιτέρω διὰ τῆς καθοδηγήσεως τῆς μαθητρίας εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκλογὴν τῆς ποιότητος, τῆς μορφῆς καὶ τοῦ χρώματος τῶν χρησιμοποιητέων ὑλικῶν καὶ εἰς τὸν καλῦτερον τρόπον τῆς ἐπεξεργασίας των καὶ τῆς συντηρήσεως των δι' ἐργασίας ἀκριβοῦς, ἐν συνεχείᾳ δὲ διὰ τῆς ἐξάρσεως τῆς ἀξίας καὶ τοῦ κάλλους ἐκείνου τοῦ ἔργου, εἰς τὸ ὅποιον ἔχουν κατὰ τὸν καλῦτερον τρόπον προσαρμοσθῆ πρὸς ἄλληλα τὸ ὑλικόν, ἢ ἐπεξεργασία καὶ ἡ μορφή του ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, θὰ ἀναπτυχθῆ πνεῦμα δημιουργικὸν εὐκάμπτου προσαρμογῆς πρὸς τὰς κρατούσας περιστάσεις τοῦ βίου καὶ ὀρθολογικὴ ἀντιμετώπισις τῶν πρακτικῶν θεμάτων τοῦ οἴκου ἀντὶ τῆς ἀταλαιπώρου ἀποδοχῆς παρηυδακημένων σχημάτων.

Οὗτω διὰ τῆς ρεαλιστικῆς ἀντιμετώπισεως τῶν συνθηκῶν τοῦ οἰκιακοῦ βίου, συνδυαζομένης μετὰ τὴν ἀπλὴν χάριν καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ αἰσθηματος, θὰ προαχθῆ ἡ μέλλουσα οἰκοδέσποινα νὰ δώσῃ τὴν προσωπικὴν τῆς σφραγίδα εἰς τὴν διευθέτησιν τοῦ οἴκου της, ὥστε οὗτος νὰ ἐμπνέῃ τὸ αἰσθημα τῆς ἀσφαλείας, τῆς οἰκιακῆς θαλπωρῆς καὶ τῆς ἀνέσεως καὶ νὰ καθιστᾷ βαθύτερον καὶ συνεκτικώτερον τὸν δεσμόν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Τάξις Α'.

2. Διδακτέα ὕλη :

Στοιχειώδεις γνώσεις περὶ τῶν εἰδῶν τῶν ὑφασμάτων μετὰ τῆς ὕλης αὐτῶν καὶ τοῦ εἶδους τῆς παρασκευῆς των.

Α'. Ραπτικὴ : Ἄπλουϊν κέντημα λευκὸν καὶ χρωματιστόν, ἐπιδιορθώσεις φορεμάτων καὶ πλεκτῶν δι' ἐμβαλώματος ἢ συρραφῆς (μανταρίσματος).

Β'. Πλεκτικὴ : Χρῆσις μικρᾶς βελόνης μετ' ἀγκίστρου πρὸς πλέξιν περιποδίων καὶ διδασκαλίαν τοῦ συστήματος ἀνασυνδέσεως ἐξηλωθέντος στήμονος (πιάσιμο πόντου). Χρῆσις μεγάλων βελονῶν πρὸς πλέξιν βρεφικῶν, παιδικῶν ἢ ἀνδρικῶν πλεκτῶν εἰδῶν.

Γ'. Στοιχειώδης μαγειρικὴ : Ἄπλαι γνώσεις μαγειρικῆς καὶ ζαχαροπλαστικῆς. Τρόποι παρασκευῆς φαγητῶν καὶ γλυκισμάτων. Παράθεσις τῶν φαγητῶν, τρόπος τοποθετήσεως καὶ θέσις τῶν ἐπιτραπέζιων σκευῶν. Κανόνες συμπεριφορᾶς ἐν τῇ τραπέζῃ.

II. ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

1. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (1)

Α. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν προέχει εἶναι ἡ κατανόησις καὶ ἡ διαφύλαξις τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς αὐτοτελείας τοῦ μαθήματος πρὸς ἀποφυγὴν πάσης συγχύσεως. Ἐπιζητοῦνται τὰ ἑξῆς :

α) Προσπέλασις καὶ μύησις εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀξίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος.

β) Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς Κλασσικοὺς διὰ τῆς μετ' αὐτῶν συναισθηματικῆς συνδέσεως καὶ ἐπικοινωνίας.

γ) Ἡ μόρφωσις τοῦ πνεύματος καὶ γενικώτερον ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς προσωπικότητος.

Β. Ἡ αὐτοτέλεια τοῦ μαθήματος κατοχυροῦται μὲ τὸν ἑξῆς τρόπον :

α) Ἡ ἐξομάλυνσις τῶν λεξιλογικῶν καὶ πραγματολογικῶν δυσχερειῶν πρέπει νὰ περιορίζεται πάντοτε εἰς τὸ προσῆκον μέτρον, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τῆς φύσεως τοῦ μαθήματος, μετατρεπομένου εἰς γλωσσικὸν ἢ ἱστορικόν, δηλ. εἰς Νέα Ἑλληνικὰ ἢ Ἱστορίαν.

β) Ἡ ἀνθολόγησις καὶ ἡ ἀνάγνωσις παροιμιαικῶν φράσεων ἢ καὶ ἐκλεκτῶν περικοπῶν ἐκ τῶν πρωτοτύπων πεζῶν Ἀττικῶν κειμένων πρέπει νὰ εἶναι ἄκρως ἐκλεκτικὴ καὶ λελογισμένη.

2. Πρὸ πάσης ἐπαφῆς μὲ τὸ ἐρμηνευόμενον ἐκάστοτε κείμενον εἶναι ἀπαραίτητος μία εὐσύννοπος καὶ καιρῖα γραμματολογικὴ ἐνημέρωσις, περιιζομένη εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς γενικοῦ κατατοπισμοῦ, σχετικοῦ πρὸς τὸν δημιουργὸν τοῦ ἔργου καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς συγγραφῆς του. Ὁ προῖδεασμὸς θὰ ἐπιδιώξῃ συγχρόνως καὶ τὴν συναισθηματικὴν προπαρασκευὴν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν πρώτην ἐπαφὴν μὲ τὸ ἔργον.

Τὴν πρώτην αὐτὴν φάσιν θὰ ἀκολουθήσῃ βραδύτερον ἡ αὐτενεργὸς καὶ συστηματικὴ ἐμβάνθυνσις, — ἀνάλογος πάντοτε πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν ὀριμότητα τῶν μαθητῶν —, εἰς τὸ ἔργον καὶ τὴν ἐποχὴν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ πολιτιστικὸν κλίμα, τοῦ ὁποίου ἔκφρασις καὶ καταξίωσις εἶναι τὸ ἔργον.

3. Ἐκάστον γραμματικὸν εἶδος ἢ καὶ ἔργον ὑπαγορεύει μέχρι τινὸς τὸν τρόπον τῆς ἐρμηνείας του. Ἐπομένως χωρὶς νὰ ἀποκλείεται ἡ πολλαπλὴ ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου, ἐπιβάλλεται εἰς ἐκάστην περίπτωσιν ἡ υπογράμμισις καὶ ἡ προβολὴ τῶν στοιχείων ἐκεῖνων, τὰ ὅποια ἀποκαλύπτουν τὴν φύσιν τοῦ ἐρμηνευομένου ἔργου. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ μία καὶ μόνη ἐρμηνευτικὴ μέθοδος βασιζομένη ἐπὶ παγίως προδιαγεγραμμένου σχεδίου, διότι ἡ τυποποίησις αὕτη ἀντιβαίνει πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην ἐναλλαγὴν μεθόδου, ἀναλόγως πρὸς τὸ ἐκάστοτε ἐρμηνευόμενον ἔργον ἢ τμήμα ἔργου.

(1) Αἱ ὁδηγίαι αὗται οὕτε ὑποκατάστατον τῆς Εἰδικῆς διδακτικῆς τοῦ μαθήματος ἀποτελοῦν οὔτε τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ διδάσκοντος ἐννοοῦν νὰ περιορίσουν. Δύναται ὅμως νὰ χρησιμεύσουν ὡς σύμβουλοι τοῦ διδάσκοντος διὰ τὴν ἐπιτυχεστέραν ἀντιμετώπισιν ὑπ' αὐτῶν τῶν εἰδικωτέρων δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας παρουσιάζει τὸ μάθημα τοῦτο ἐν ὅψει μάλιστα τῆς ὕλης ἰδιαίτερης σπουδαιότητος, ἡ ὅποια τοῦ ἀποδίδεται ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ γενικωτέρου φρονηματισμοῦ τῆς μαθητιώσεως νεότητος.

4. Κυρία επίδιωξις τῆς διδασκαλίας τῶν Κλασικῶν ἐν μεταφράσει εἶναι ἢ ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ὀλοκλήρων ἔργων ἢ τοῦλάχιστον εὐρυτέρων αὐτοτελῶν ἐνοτήτων. Τὰ ἐνδιάμεσα τμήματα θὰ ἀναγινώσκονται κατ' οἶκον καὶ θὰ καταγράφονται σύντομοι αὐτῶν περιλήψεις. Θὰ τονίζονται ἐκάστοτε αἱ σημαντικώτεροι σκηναὶ ἢ δι' ἀπλῆς ἀναγνώσεως ἐν τῇ τάξει ἢ δι' ἀναλύσεως ὅπου τοῦτο ἐπιβάλλεται.

5. Τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῆ ἂν ὁ διδάσκων :

α) Προγραμματίσῃ ἐξ ὑπαρχῆς τὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ διδάξῃ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὠραρίου, ἂν δηλ. μελετήσῃ ὀλοκλήρον τὸ ἔργον, κατανεύμῃ τὰ διδαχθῆσόμενα τμήματα εἰς αὐτοτελεῖς ἐνότητες καὶ προσδιορίσῃ κατ' ἀρχὰς τὰ λεξιλογικὰ—πραγματολογικὰ καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ἰδεολογικὰ—μορφολογικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς διδακτικῆς ἐργασίας.

β) Ἐὰν προχωρήσῃ βάσει τοῦ προδιαγεγραμμένου σχεδίου, ἀφιερωθῶν εἰς ἐκάστην αὐτοτελεῖ ἐνότητα τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὴν κατανόησίν της χρόνον.

6. Βασικὴ ἀρχὴ τῆς ἐρμηνείας ἐνὸς ἔργου εἶναι α) νὰ μὴ πάντοτε πιστῇ εἰς τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύει, δηλ. νὰ μὴ ἀπομακρύνεται, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἀπὸ τὴν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων αὐτοῦ φάσεων. Ἡ παρέμβασις ἢ παρέμβασις ἐπιτρέπεται μόνον, ὅταν ἐπιτυγχάνεται δι' αὐτῶν ἢ πληρεστέρα κατανόησις καὶ ἢ ἀναβίωσις τοῦ ἔργου. β) Νὰ ἐξετάσῃ τὰ πράγματα καὶ τὰς ἰδέας ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν συγγραφέα καὶ τὴν ἐποχὴν του καθὼς καὶ πρὸς παρεμφερεῖς ἀπόψεις ἄλλων συγγραφέων καὶ ἄλλων ἐποχῶν, οὕτως ὥστε τὸ παρελθὸν νὰ ζωντανεύῃ διὰ τοῦ παρόντος καὶ τὸ παρὸν νὰ γονιμοποιῆται διὰ τοῦ παρελθόντος.

7. Ἡ διδακτικὴ ἐργασία πρέπει νὰ συντελῆται συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς κατευθυνομένης αὐτενεργείας, ἥτοι ἐπὶ τῇ βάσει ἐρωτηματολογίου, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε τὸ αὐτό, ἀλλὰ νὰ ποικίλλῃ ἀναλόγως πρὸς τὰ δεδομένα τῆς διδασκομένης ἐνότητας, νὰ εἶναι δὲ ἀπαραιτήτως σαφὲς καὶ εὐστοχον, ὥστε νὰ προκαλῆ τὴν αὐτενεργεῖαν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν διατύπωσιν ἀπαντήσεων αἰτιολογουσῶν πράξεις, γεγονότα καὶ καταστάσεις.

8. Βάσει τῆς ἀνωτέρω ἀρχῆς ἐπιβάλλεται νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ διδάσκων τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔργον ὑπὸ τὸ πρῆσμα ὠρισμένων γενικῶν ἀπαιτήσεων, νὰ γνωρίζῃ δηλαδὴ τί ὀφείλει νὰ ἀναζητήσῃ εἰς ἐκάστην ἐνότητα, κυρίως ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἰδεολογικὰ καὶ τὰ μορφολογικὰ στοιχεῖα.

Εἰδικώτερον α) ἰ δ ε ο λ ο γ ι κ ἄ σ τ ο ι χ ε ῖ α. Ὡς γνωστὸν ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα ἔχουν ὡς θεματικὸν κέντρον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ πεπρωμένον του. Μία πρόχειρος κατάταξις τῶν θεμάτων θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι λ.χ. ἡ ἀκόλουθος :

α) Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ Θεός. β) Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ θάνατος, γ) ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ φύσις, δ) ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ συνάνθρωπος, καὶ ε) ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἑαυτός του. Ἡτοι εἰς ἐκάστην περίπτωσιν θὰ ἀναζητῶμεν τὰς ἰδέας, τὰ συναισθήματα, τὰς βλέψεις καὶ γενικώτερον τὰς ἀντιδράσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐναντι τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέκυψαν κατὰ τὴν μακροῖωνα πάλην του πρὸς τὸν γύρω, ὑπεράνω καὶ ἐντὸς του εὐρισκόμενον κόσμον.

β) Μορφολογικά στοιχεία. Έννοούνται τὰ ἐξῆς : ἐπίθετον, σχήματα λόγου, εἰκόνες, ἀρχιτεκτονική καὶ οἰκονομία τοῦ ἔργου, πλοκή, δραματική κίνησις καὶ ἔντασις, περιπέτεια καὶ ἀναγνωρίσεις, τρόποι τῆς ἐπικῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς διηγήσεως, σκιαγραφία τῶν προσώπων καὶ εἴ τι ἄλλο. Ὁ διδάσκων πρέπει νὰ παρουσιάσῃ τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεία, ὡς μέλη ἐνὸς ὀργανικοῦ ὅλου, τὸ ὁποῖον ἀναδεικνύει καὶ καταξιώνει τὰς κεντρικὰς ἰδέας τοῦ ἔργου.

9. Προσφορώτεροι μέθοδοι καὶ μορφαὶ διδασκαλίας δύνανται νὰ θεωρηθοῦν αἱ τοῦ σχολείου ἐργασίας (ἀνάθεσις ἀτομικῶν καὶ ὁμαδικῶν ἐργασιῶν δι' ἐκάστην ἐνότητα), χωρὶς νὰ ἀποκλείωνται καὶ ἄλλαι. Ἡ πορεία διδασκαλίας, ἐφ' ὅσον προσφέρει αὐτὴν εἰς τὴν τάξιν ὁ ἴδιος ὁ διδάσκων, ἐπαφίεται εἰς τὴν φαντασίαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν του.

10. Ἐνδεικτικῶς σημειώμεν ὅτι δύνανται νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐξῆς σειράν :

α) Ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ γνωρίσῃ πρῶτον τὴν ὑπόθεσιν ὁλοκλήρου τοῦ ἔργου εἴτε ἐκ περιληπτικῆς παρουσιάσεως τούτου ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, εἴτε καὶ ἐκ δοκίμου διασκευῆς.

β) Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ γίνῃ καὶ διὰ τὸ διδαχθόμενον τμήμα (δηλ. μίαν ραψωδίαν τοῦ Ὀμήρου, ἢ ἓνα βιβλίον τοῦ Ἡροδότου) ἐκ τοῦ ἰδίου τοῦ ἔργου πλέον.

γ) Ὁ διδάσκων δύνανται νὰ χωρίσῃ τὸ τμήμα τοῦτο εἰς μεγάλας ἐνότητας καὶ νὰ παρακινήσῃ τοὺς μαθητὰς νὰ εὑροὺν τὰς μικροτέρας ἐνότητας εἴτε μὲ τὴν καθοδήγησιν του ἐντὸς τῆς τάξεως, εἴτε δι' ἀτομικῆς ἐργασίας κατ' οἶκον.

δ) Ἐπακολουθεῖ ἡ ἐπεξεργασία ἐκάστης ἐνότητος.

11. Κατὰ τὰ πρῶτα μαθήματα καλὸν εἶναι νὰ παρουσιάσῃ τὸ νέον ὁ διδάσκων, ὅποτε ἡ πορεία τῆς διδασκαλίας δύνανται νὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθος :

Ἀνάγνωσις, λεξιλογικὴ-πραγματολογικὴ ἐξομάλυνσις, νόημα, περίληψις, ἰδεολογικὴ ἐμβάθυνσις, μορφολογικὴ ἐπεξεργασία, σύνθεσις ὅλων τῶν στοιχείων, συνολικὴ ἐκτίμησις, ἀνάγνωσις τοῦ ὅλου.

12. Ἰδιαιτέρως συνιστᾶται ἡ συγκριτικὴ μελέτη πρὸς νεοελληνικά, λαϊκὰ κυρίως, κείμενα, διὰ νὰ διαπιστωθῇ ἡ διακαιρικὴ παρουσία ἐθνικῶν πολιτιστικῶν στοιχείων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ οἰκουμενικότης τούτων.

13. Ὁ διδάσκων δύνανται νὰ ἀναθέτῃ ἀπὸ πρὶν εἰς τοὺς μαθητὰς ἐργασίας ἐπὶ τῆς διδαχθσομένης ἐνότητος, συγκεκριμένως ἐπὶ τῶν λεξιλογικῶν-πραγματολογικῶν καὶ μορφολογικῶν στοιχείων αὐτῆς καὶ τῆς κατανόσεώς της. Τότε τὸ μάθημα θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐξῆς πορείαν : Ἐξέτασις τοῦ κυρίου μαθήματος, ἀνάγνωσις τῶν ἐργασιῶν, συστηματοποίησις τῶν νέων στοιχείων, ἰδεολογικὴ ἐμβάθυνσις κλπ. ὡς ἀνωτέρω.

14. Τετράδια ἐνδείκνυται νὰ ἔχουν οἱ μαθηταὶ τὰ ἐξῆς :

α) Περιλήψεις τοῦ κειμένου καὶ χαρακτηριστικῶν φράσεων

β) Πολιτιστικῶν στοιχείων καὶ

γ) Ἐργασιῶν.

2. ΙΣΤΟΡΙΑ

Ι. Διδασκτέα ύλη

1. 'Ενόττης 1η : 'Ο άνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς (προϊστορικά δεδομένα)
'Εκ τοῦ βιβλίου «'Ιστορία 'Ελληνική-Ρωμαϊκή» διὰ τὴν Γ' τάξιν Α. Λαζάρου-Δ. Χατζῆ (ΟΕΔΒ), σελ. 73-86 (Εὐρωπαϊκὸς χῶρος)
2. » 2α : 'Ο ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς (ἱστορικὴ περίοδος). 'Εκ τοῦ βιβλίου «'Ιστορία τῆς 'Αρχαίας 'Ελλάδος» διὰ τὴν Α' τάξιν Α. Λαζάρου-Δ. Χατζῆ (ΟΕΔΒ), σελ. 5-9
3. » 3η : Οἱ ἀνατολικοὶ λαοί.
'Εκ τοῦ βιβλίου «'Ιστορία τῶν ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδος...» διὰ τὴν Β' τάξιν Χρ. Μαλλιαροῦ (ΟΕΔΒ) σελ. 5-44 (περιληπτικῶς).
4. » 4η : 'Ο Κρητικὸς πολιτισμὸς.
'Εκ τοῦ βιβλίου τῆς Α' τάξεως, σελ. 17-28.
5. » 5η : 'Η: 'Ελλάς, ἡ γῶρα, οἱ λαοί. 'Ομοίως σελ. 11-16.
6. » 6η : Κάθοδος 'Ελληνικῶν φύλων, ὁμοίως σελ. 29-35 καὶ 43-46.
7. » 7η : Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς. 'Ομοίως σελ. 35-42 καὶ 47-58.
8. » 8η : 'Αρχαϊκὴ περίοδος. 'Ομοίως σελ. 70-77 καὶ περιληπτικῶς τὰ κεφ. Ι καὶ ΙΖ.
9. » 9η : 'Η Θρησκεία τῶν 'Ελλήνων. 'Ομοίως σελ. 153-167.
10. » 10η : 'Αποικισμὸς. 'Ομοίως σελ. 59-69 καὶ περιληπτικῶς κεφ. Θ' καὶ ΙΒ'.
11. » 11η : 'Εσωτερικαὶ πολιτικαὶ ἐξελίξεις. 'Ομοίως σελ. 133-152 καὶ περιληπτικῶς κεφ. ΙΑ', ΙΓ', ΙΗ' καὶ ΙΘ'.
12. » 12η : Μηδικοὶ πόλεμοι.
'Εκ τοῦ βιβλίου τῆς Β' τάξεως, σελ. 45-83.
13. » 13η : 'Ανοδος τῶν 'Αθηνῶν. 'Η ἐποχὴ τοῦ Περικλέους. 'Ομοίως σελ. 84-98 καὶ περιληπτικῶς κεφ. Δ' καὶ ΣΤ'.
14. » 14η : 'Η ζωὴ εἰς τὴν 'Αρχαίαν 'Ελλάδα. 'Ομοίως σελ. 108-122.
15. » 15η : Πελοποννησιακὸς πόλεμος. 'Ομοίως σελ. 149-178 (περιληπτικῶς).
16. » 16η : 'Εσωτερικαὶ ἐξελίξεις μέχρι Φιλίππου. 'Ομοίως σελ. 179-191 καὶ περιληπτικῶς κεφ. Θ' καὶ ΙΒ'.
17. » 17η : Μακεδονία. 'Ομοίως σελ. 203-207.

Σημείωσις: Αἱ πρῶται δύο ἐνόττες εἶναι δυνατόν να ἀποδοθοῦν περιληπτικῶς ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἡ 3η ('Ανατολικοὶ λαοί) να διδαχθῆ πρό τῆς 12ης (Μηδικοὶ πόλεμοι), ὥστε οἱ μαθηταὶ να χρησιμοποιήσουν μέχρι τοῦ 'Ιανουαρίου μόνον τὸ 'Εγχειρίδιον τῆς Α' τάξεως, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τῆς Β' καὶ ἀπὸ τοῦ Μαΐου τῆς Γ'.

18. 'Ενότης 18η : Πολιτική Ιστορία μέχρι Μ. 'Αλεξάνδρου. 'Ομοίως σελ. 208-218.
19. » 19η : Μέγας 'Αλέξανδρος. 'Ομοίως σελ. 219-248.
20. » 20ή : Οί διάδοχοι. 'Εκ τοῦ βιβλίου τῆς Γ' τάξεως σελ 7-29.
21. » 21η : Πολιτική εξέλιξις μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῶν 'Ελλήνων ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. 'Ομοίως σελ. 30-39.
22. » 22α : 'Ελληνιστικὸς πολιτισμὸς. 'Ομοίως σελ. 40-72.
23. » 23η : Σύντομος Ρωμαϊκὴ (πολιτικὴ) ἱστορία. 'Ομοίως περιληπτικῶς σελ. 96-104, 125-130, 158-164, 180-181, 238-247.

II. Ὁ δ η γ ί α ι

I. Γ ε ν ι κ α ἰ

α) Εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Α' βαθμίδος τὸ βάρος πρέπει νὰ ριφθῆ περισσότερον εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ὀλιγώτερον εἰς τὴν πολιτιστικὴν ἱστορίαν. Τοῦτο σημαίνει ἀκριβέστερον, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον θὰ στραφῆ κυρίως εἰς τὴν πρώτην, χωρὶς νὰ παραμερίζεται καὶ ἡ δευτέρα. 'Αντιθέτως πρέπει νὰ τονίζεται, ὅτι καὶ αἱ δύο ἀποτελοῦν ἐκφράσεις τῶν ἰδίων παραγόντων εἰς διαφορετικοὺς τομεῖς, οἱ ὅποιοι συνδέονται στενῶς μεταξύ των καὶ ἐπηρεάζουν, ἐκάστη κατὰ ἴδιον τρόπον καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς, τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν.

β) Ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας εἰς τὸν πρῶτον κύκλον ἐπιδιώκει :

1. Τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν βασικῶν μορφῶν τοῦ ἱστορικοῦ βίου,
2. Τὴν θεμελίωσιν τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως,
3. Τὴν θεμελίωσιν τῆς ἱστορικῆς κρίσεως.

γ) Ἡ προσφορὰ τοῦ μαθήματος πρέπει βασικῶς νὰ εἶναι ἐποπτικὴ, τόσον ὡς πρὸς τὴν παρουσίαν καὶ σύνδεσιν τῶν γεγονότων πρὸς τὰς συνθήκας ζωῆς, τὰ πρόσωπα, παραλλήλους καταστάσεις καὶ κυρίως πρὸς συγχρόνους καταστάσεις, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν ἐποπτικῶν μέσων.

δ) Βασικὴ προϋπόθεσις εἶναι ἡ συνειδητοποίησις ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν τῶν χρονικῶν ἀποστάσεων, τῶν διαστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου, αἱ ὅποιοι ἀποκαλύπτουν τὴν ἐπίπονον πορείαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων ἐδραΐωσιν τῆς θέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς.

ε) Ὁ διαχωρισμὸς εἰς ἱστορικῶς σημαντικὸν (κοσμοϊστορικὰ γεγονότα, ἀπλῶς σημαντικὰ γεγονότα κλπ.) καὶ ἱστορικῶς ἢ ἀτομικῶς δευτερεῦον ὡς καὶ προσωπικῶς σημαντικὸν ἀποτελεῖ θεμελιακὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν δημοφιλίαν τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως. Θὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς κριτικῆς τοποθετήσεως τῶν γεγονότων καὶ τῆς παρεμβολῆς λεπτομερειῶν, αἱ ὅποιοι φωτίζουν τὰ γεγονότα, οὕτως ὥστε νὰ κινήται τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν.

στ) Ὁ συσχετισμὸς τῶν γεγονότων καὶ ἡ βαθυτέρα ἐπεξεργασία των θὰ γίνεται πάντοτε, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν εἰς κάθε περίπτωσιν τῆς ἀντιληπτικότητος τῶν μαθητῶν.

ζ) Ἡ ἀφηγηματικὴ παρουσίασις τοῦ μαθήματος πρέπει νὰ χαρακτηρίζεται διὰ τὴν παραστατικότητά καὶ τὸ ζωηρὸν ὕφος. Θὰ ἀκολουθῆ πάντοτε ἡ ἐπανάληψις καὶ ἡ ἐπεξεργασία τοῦ μαθήματος. Ἡ χρησιμοποίησις τῶν πηγῶν καὶ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς διδασκαλίας θεωρεῖται σήμερον ὡς εἰς τῶν καλυτέρων τρόπων ἀναπτύξεως τῆς κριτικῆς σκέψεως τῶν μαθητῶν.

2. Εἰδικά.

α) Αἱ ὥραι διδασκαλίας καθ' ἕνα τὸ διδακτικὸν ἔτος ὑπολογίζονται εἰς 70 περίπου, αἱ ὁποῖαι δεόν νὰ καλύψουν τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρω 23 ἐνοτήτων. Εἶναι προφανές, ὅτι δὲν θὰ διατεθῇ ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς ὡρῶν δι' ἕκασ τὰς ἐνοτήτας. Εἰς ὀρισμένα κεφάλαια ἢ διδασκαλίαι θὰ ἐπιμείνῃ περισσώτερον καὶ θὰ εἶναι πλέον ἀναλυτικῆ.

β) Αἱ ὥραι διδασκαλίας κατανέμονται ὡς ἐξῆς κατὰ π ρ ο σ έ γ γ ι σ ι ν καὶ κατὰ πρωτεύουσης καὶ δευτερευούσης σημασίας ἐνότητας :

Πρωτεύουσαι ἐνότητες			Δευτερευούσαι ἐνότητες					
4η	ᾠραι	3	1η	ᾠραι	3	15η	ᾠραι	3
5η	»	2	2α	»	1	16η	»	3
7η	»	4	3η	»	3	17η	»	1
10η	»	3	6η	»	2	18η	»	2
12η	»	6	8η	»	3	20η	»	2
13η	»	4	9η	»	2	21η	»	2
19η	»	4	11η	»	3	23η	»	4
22α	»	4	14η	»	3	(Περιθώριον ὥραι 2)		

(Περιθώριον ὥραι 2)

γ) Περιληπτικῶς θὰ διδαχθῇ ἡ ἐξῆς ὕλη :

Ἡ 3η ἐνότης, ἐκ τῆς 8ης ἐνότητος τὰ κεφ. Γ' καὶ ΙΖ', ἐκ τῆς 10ης τὰ κεφ. Θ' καὶ ΙΒ', ἐκ τῆς 11ης τὰ κεφ. ΙΑ', ΙΓ', ΙΗ' καὶ ΙΘ', ἐκ τῆς 13ης τὰ κεφ. Δ' καὶ ΣΤ'. Εἰς τὴν 15ην ἐνότητα (Πελοποννησιακὸς πόλεμος) ἢ διδασκαλία θὰ ἐπιμείνῃ μόνον εἰς ὀρισμένα σημεῖα : αἷτια, ἀποτελέσματα, ρόλος προσώπων κλπ. Περιληπτικῶς θὰ διδαχθῶν ἐπίσης τὰ κεφ. Θ' καὶ ΙΒ' τῆς 16ης ἐνότητος, εἰς δὲ τὴν 23ην ἐνότητα (Ρωμικὴ ἱστορία) ὁ διδάσκων θὰ κατατάξῃ συστηματικώτερον καὶ θὰ διδάξῃ περιληπτικῶς κατὰ περιόδους αἰῶνων τὰ διεσκορπισμένα εἰς τὸ Ἐγχειρίδιον κεφάλαια.

δ) Διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν ἀκολουθῶν κυρίως ἐνοτήτων καὶ τὴν πληρεστέραν διδασκαλίαν τῆς σχετικῆς ἱστορικῆς ὕλης συνιστῶνται τὰ κάτωθι βοήθηματα :

1. Γενικά βοηθήματα :

Ι. Παπασταύρου, Ἀρχαία Ἱστορία, τ. Α-Β', Θεσ[λονίκη 1950]53, 272,544 σελ.

Γ. Παπαντωνίου, Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ἱστορία (479-404 π.Χ.) Ἀθήναι 1964, 574 σελ.

Φωτ. Τζωρτζάκη, 'Ιστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας, Ἀθήνα (Ἐκδόση Περιόδ. «Συνεταιριστής») 1953, 158 σελ.

Η. Κίττο, Οἱ Ἕλληνες (μεταφρ. Ι. Λάμψα), Ἀθήναι (Ἐκδόσεις Δαμασκός), 1962, 300 σελ. (ἰδίᾳ τὰ κεφ. Πῶς διαμορφώθηκε ὁ Ἕλληνικὸς λαός, Ἡ χώρα κλπ.)

2. Εἰδικὰ βοηθήματα;

Διὰ τὴν 1ην ἐνότητα: Παγκόσμιος Ἱστορία Ἐλευθερουδάκη (ἀνατ. 1964). Μέρος Γ'. Ἡ γῆ καὶ ὁ ἄνθρωπος, σελ. 19-38. Grambourg C. Ἡ Γένεσις τῆς ἀνθρωπότητος, Ἀθήναι (Ζαχαρόπουλος, Que sais je?), 1964.

Διὰ τὴν 2αν ἐνότητα: Παγκόσμιος Ἱστορία Ἐλευθερουδάκη, ὡς ἄνω.

Διὰ τὴν 6ην ἐνότητα: G. Glotz, Ὁ Αἰγαῖος πολιτισμὸς μετ. Κ. Θ. Παπαλεξάνδρου, Ἀθήναι 1941, 419 σελ.

Διὰ τὴν 7ην ἐνότητα: J. Chadwick, Γραμμικὴ Β'. Ἡ πρώτη ἐλληνικὴ γραφὴ. Ἀθήναι (Ἐκδ. Κακουλίδη) 1962, 176 σελ. (ἰδίᾳ τὰ κεφ. Οἱ μινωϊκὲς γραφές, ἡ ζωὴ στὴ Μυκηναϊκῇ Ἑλλάδι), Κ. Τσαντσάνογλου, Ἡ μυκηναϊκὴ γραφὴ καὶ ἡ ἐλληνικὴ προῖστορία, Περίοδ. ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ, Θεσ/νικὴ 1]1964, σελ. 26-40.

Διὰ τὴν 14ην ἐνότητα: Γίλβερτ Γ., Ἐγχειρίδιον Ἀρχαιολογίας τοῦ δημοσίου βίου τῶν Ἑλλήνων, Ἀθήναι («Ἐστία») 1927 584 σελ., Π.Ν. Δημόπουλου, ὁ Δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀθήναι 1933, 441 σελ.

Διὰ τὴν 17ην ἐνότητα: Δ. Κανατσούλη, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας (μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου), Θεσ/νικὴ (Ἐταιρ. Μακεδ. Σπουδῶν) 1964, 188 σελ.

3. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

1. Ἡ διδασκαλία τῶν μαθηματικῶν εἰς τὸ τριτάξιον Γυμνάσιον στηρίζεται εἰς τὴν ψυχικὴν λειτουργίαν τῆς μαθηματικῆς ἐνοράσεως. Τὴν ἀνάγκην τῆς μαθηματικῆς ἀποδείξεως ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται ὁ μαθητὴς ἀπὸ τὸ 14ον ἢ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐνορατικῆς διδασκαλίας ὀφείλομεν νὰ ἀκούωμεν τὸν μαθητὴν χωρὶς ἀπαιτήσεις ἀπολύτου ἀκριβείας εἰς τὴν διατύπωσιν, νὰ τὸν διορθῶμεν μὲ ἐπιείκειαν καὶ κατανόησιν, νὰ τὸν ἐνθαρρύνωμεν καὶ νὰ τὸν προφυλάσσωμεν ἀπὸ τὸ βλαβερὸν ὀλισθήμα τῆς μηχανικῆς ἀπομνημονεύσεως ἀναφομοιωτῶν ὀρισμῶν, κανόνων καὶ συλλογισμῶν πρὸς ἀποφυγὴν ἐπιπλήξεως ἢ κακῆς βαθμολογίας.

2. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ διδακτικὸν βιβλίον ὁ καθηγητὴς θὰ δώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς ἀπαραιτήτους ὁδηγίας διὰ τὴν χρῆσιν του, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς παγίους σκοποὺς τῆς διδασκαλίας μας εἶναι νὰ συμπιλιώσωμεν τὸν μαθητὴν μὲ τὸ βιβλίον καὶ νὰ τοῦ καλλιεργήσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐνωρίτερον τὴν ἀγάπην πρὸς αὐτό.

3. Ἴδου τώρα ἐν συντομίᾳ μερικαὶ συμπληρωματικαὶ διδακτικαὶ ὁδηγίαι.

α) Ἡ ὁρολογία θὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τοὺς διεθνῶς καθιερωμένους ὅρους. Τὸ ἴδιον καὶ οἱ μαθηματικοὶ συμβολισμοί. Συνιστᾶται πρὸς τοῦτο νὰ συμβουλευόμεθα τὰ τρία βιβλία τῆς «Πειραματικῆς διδασκαλίας τῶν Μαθηματικῶν», τὰ ὁποῖα εἶναι προσηρμοσμένα εἰς τὸ Πρόγραμμα τοῦ

Ὁργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως (ΟΟΣΑ), τὸ υἱοθετημένον ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας-μέλη τοῦ Ὁργανισμοῦ τούτου. Ὁ ὑπερβολικὸς φόρτος συμβόλων προκαλεῖ σύγχυσιν, ἰδίως εἰς τοὺς μικροὺς μαθητὰς τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Γυμνασίου, διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ σύμβολα ποὺ καθορίζονται ἀπὸ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

β) Ἡ χρῆσις τῶν προθέσεων ἐπὶ εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν καὶ δὲ ἀ εἰς τὴν διαιρέσιν νὰ ἀντικατασταθῇ, εἰς τὰς φραστικὰς διατυπώσεις μόνον, μετὰ τὴν χρῆσιν τῆς προθέσεως μετὰ Π.χ. νὰ λέγωμεν καὶ νὰ γράφωμεν «ἄθροισμα πολλαπλασιάζεται μετὰ ἀριθμὸν», ἀλλὰ ἢ παράστασις $(\alpha + \beta)$ Χ γ νὰ διαβάζεται « $(\alpha + \beta)$ ἐπὶ γ». Ἐπίσης νὰ λέγωμεν «διαφορὰ διαιρεῖται μετὰ ἀριθμὸν», ἀλλὰ νὰ διαβάζωμεν τὴν συμβολικὴν παράστασιν $(\alpha - \beta) : \gamma$ ὡς ἐξῆς: « $(\alpha - \beta)$ δὲ ἀ γ». Δηλαδή κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἢ ὑπαγόρευσιν μαθηματικῶν παραστάσεων τὰ μαθηματικὰ σύμβολα θὰ διατηροῦν τὴν καθιερωμένην ὀνομασίαν των. Εἰς τὴν Γεωμετρίαν θὰ γράφωμεν καὶ θὰ λέγωμεν «παράλληλος πρὸς», κάθετος «πρὸς...», χρησιμοποιῶντες τὴν πρόθεσιν π ρ ὀ σ ἢ ὅποια, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς προθέσεις ἐπὶ καὶ διὰ, δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὸ γλωσσικὸν αἰσθητήριον τοῦ μαθητοῦ.

γ) Οἱ δύο ὅροι μιᾶς ἀφαίρεσεως ἢ μιᾶς διαιρέσεως δὲν εἶναι στοιχεῖα ἐνὸς ἀδιατάκτου διμελοῦς συνόλου, ἀλλὰ στοιχεῖα ἐνὸς διατεταγμένου ζεύγους μετὰ ἓνα πρῶτον καὶ ἓνα δευτέρου στοιχείου. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβὲς νὰ λέγωμεν «ἀφαίρεσις δύο ἀριθμῶν» ἢ «διαίρεσις δύο ἀριθμῶν» καὶ «λόγος δύο ἀριθμῶν». Πρέπει νὰ λέγωμεν «ἀφαίρεσις ἀριθμοῦ ἀπὸ ἀριθμοῦ», «διαίρεσις ἀριθμοῦ μετὰ ἀριθμὸν», «λόγος ἀριθμοῦ πρὸς ἀριθμὸν».

δ) Νὰ ἀποφεύγωμεν ἀχρήστους ὀνομασίας καὶ ἐκφράσεις, ὅπως «γνήσιον κλάσμα», «καταχρηστικὸν κλάσμα». Εἶναι ἀπλούστερον καὶ πλέον εὐνόητον νὰ λέγωμεν: «κλάσμα μικρότερον ἀπὸ τὴν μονάδα», «κλάσμα ἴσον μετὰ ἢ μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν μονάδα». Ἀκόμη καὶ ἡ χρῆσις τοῦ μεικτοῦ ἀριθμοῦ τείνει νὰ ἐκλείψῃ εἰς τὰ σύγχρονα ξένα μαθηματικὰ διδακτικά βιβλία.

ε) Κατὰ τὴν διδασκαλίαν νὰ ἐκινῶμεν πάντοτε ἀπὸ συγκεκριμένας πραγματικὰς καταστάσεις διὰ τὰς ὁποίας θὰ ἐπιδιώξωμεν νὰ εὕρωμεν βαθμηδὸν μαθηματικὴν ἔκφρασιν. νὰ προχωρῶμεν μετὰ ἐπαγωγὴν εἰς διαπιστώσεις, ἀφαίρεσεις καὶ γενικεύσεις. Νὰ ἐπιστρέφωμεν ὅμως πάντοτε εἰς τὴν συγκεκριμένην πραγματικότητα, μετὰ ἐφαρμογὰς διὰ τὸν ἐλεγχὸν τῆς μαθήσεως.

Ἄς μὴ παραλείπωμεν νὰ δίδωμεν εὐκαιρίας εἰς τοὺς μαθητὰς μας, ὥστε οἱ ἴδιοι νὰ προβαίνουν εἰς τὴν διατύπωσιν ὀρισμῶν καὶ προτάσεων καθὼς καὶ ἀσκήσεων ἢ προβλημάτων ἐκ τῆς καθημερινῆς πραγματικότητος.

ς) Κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν νέων μαθηματικῶν ὄρων, ὅπως π.χ. διαιρετέος, διαιρέτης, ἐφαπτομένη, συμμετρία κλπ. ἄς προσπαθῶμεν νὰ παραλληλιζώμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν γλωσσικὴν, ἐτυμολογικὴν καὶ γραμματικὴν σημασίαν των μετὰ τὴν λειτουργικὴν σημασίαν τὴν ὅποια ἔχουν εἰς τὰ Μαθηματικά. Μετὰ τὸν τρόπον αὐτὸν βοηθοῦμεν τὸν μαθητὴν εἰς τὴν κατανόησιν, τὴν συγκρότησιν καὶ τὴν ὀρθὴν ἐννοιολογικὴν χρῆσιν τῶν ὄρων.

ζ) "Ας επιδιώκωμεν πάντοτε κατὰ τὴν διδασκαλίαν νὰ συνδυάζωμεν ὀργανικῶς τὰ νέα στοιχεῖα παλαιότερας μαθήσεως, τὰ ὁποῖα ἄλλως κινδυνεύουν νὰ λησμονηθοῦν (ἐπιμάθησις).

η) Νὰ βοηθῶμεν τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀσφαλῆ χρῆσιν τοῦ μαθηματικοῦ συμβολισμοῦ ὡς μέσου διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ σκέψις κινεῖται εὐχερέστερον, ἀνετώτερον καὶ ταχύτερον, ἀποφεύγουσα τὴν χρῆσιν λέξεων τῶν ὁποίων ἡ σημασία ἔχει γίνει πολλακίς ἀμφίβολος καὶ ρευστὴ ἀπὸ τὴν κοινὴν χρῆσιν.

Ἐπιμαθηματικὸς συμβολισμὸς καὶ ἡ ὀρθὴ χρῆσις τῶν μαθηματικῶν τύπων βοηθοῦν ἰδιαιτέρως τοὺς μαθητὰς ποὺ ὑστεροῦν εἰς τὴν γλωσσικὴν ἔκφρασιν—καὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι ὀλίγοι—νὰ ὑπερικήσουν τὰς δυσκολίας τῆς φραστικῆς διατυπώσεως. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγη ὅτι ἡ συμβολικὴ μαθηματικὴ γλῶσσα εἶναι πολιτιμότερον καὶ ἐξῆχος ἀποτελεσματικὸν μέσον ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐπίλυσιν δυσκόλων προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λοιπῶν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος.

θ) Εἶναι χρήσιμος εἰς τὴν πρώτην (ἢ καὶ τὴν δευτέραν) τάξιν τοῦ Γυμνασίου, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἰδίως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, νὰ γίνεται ἀπὸ ἓνα μαθητὴν ἀνάγνωσις τοῦ νέου μαθήματος ἀπὸ τὸ διδασκτικὸν βιβλίον κατὰ τὰ τελευταῖα λεπτὰ τῆς διδασκτικῆς ὥρας πρὸς ἐνδεχομένην διασάφισιν ἔρων καὶ νοημάτων τοῦ κειμένου. Συνηθίζει ἔτσι ὁ μαθητὴς εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ βιβλίου καὶ προπαρασκευάζεται διὰ τὴν μελλοντικὴν αὐτομόρφωσιν.

ι) Διὰ τὸν μαθητὴν τὰ χέρια του, τὸ ψαλίδι, τὸ διαφανὲς χαρτί, τὰ γεωμετρικὰ του ὄργανα, αἱ ἀποτυπώσεις, αἱ διπλώσεις, αἱ ἐπιθέσεις, αἱ ἐπικολήσεις καὶ αἱ παντὸς εἶδους μετρήσεις θὰ ὀμιλοῦν περισσότερον ἀπὸ τὸν διδάσκοντα. "Ας προσέχωμεν ὥστε οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν ἀτομικὴν τῶν ἐργασίαν νὰ χρησιμοποιοῦν πάντοτε τὰ γεωμετρικὰ τῶν ἐργαλεῖα καθὼς καὶ κατάλληλα πρότυπα (μοντέλα). Τὰ κατασκευαζόμενα σχήματα νὰ λαμβάνωνται εἰς διαφόρους σχετικὰς θέσεις τόσον πρὸς τὸν πίνακα ὅσον καὶ πρὸς τὸ τετράδιον.

ια) Εἰς τὴν Ἀριθμητικὴν πρέπει νὰ ἐπιμείνωμεν ὥστε κάθε μαθητὴς νὰ ἐκτελῇ ὅλας τὰς ἐκάστοτε ἀπαιτουμένας πράξεις μέχρις ἐξευρέσεως ἐνὸς τελικοῦ ἀριθμητικοῦ ἐξαγομένου. "Ἐτσι θὰ βοηθήσωμεν καὶ τοὺς ὑστεροῦντας μαθητὰς νὰ ἀποκτήσουν περισσότεραν ἀσφάλειαν καὶ εὐχερείαν εἰς τοὺς ἀριθμητικοὺς ὑπολογισμοὺς.

ιβ) Νὰ τοποθετῶμεν τὸ κέντρον βάρους τῆς διδασκαλίας μας εἰς τὴν ἐξατομικευμένην μαθητικὴν αὐτενέργειαν χωρὶς νὰ παραμελῶμεν καὶ τὴν καθ' ὁμάδας συνεργασίαν τῶν μαθητῶν μεταξὺ τῶν.

4. ΦΥΣΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

I. Γενικαὶ Ὁδηγίαι

Τὸ πρόγραμμα διδασκαλίας τῶν Φυσιογνωστικῶν μαθημάτων διὰ τὴν πρώτην τάξιν τῶν Γυμνασίων καθορίζει δώρον διδασκαλίαν τῆς Ζωολογίας κατὰ τὸ Α' ἑξάμηνον καὶ μίαν ὥραν τοιαύτην κατὰ τὸ Β' ἑξάμηνον. Τὸ ἀντίθετον ὀρίζεται διὰ τὴν Φυτολογίαν.

Ἐποιοῦτος διαχωρισμὸς δὲν θὰ πρέπει νὰ δεσμεύσῃ ἀπολύτως τοὺς διδάσκοντας τὰ δύο ταῦτα βιολογικὰ μαθήματα, ἀλλὰ θὰ εἶναι δυνατόν
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κατά την κρίσιν των, να χρησιμοποιήσουν περισσότερας ώρας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Φυτολογίας ἢ Ζωολογίας κατὰ μίαν ἐβδομάδα, ἐὰν συντρέχη πρὸς τοῦτο λόγος, ὑπὸ τὴν ἀπαραίτητον ὅμως προϋπόθεσιν ὅτι συνολικῶς ὁ ἀριθμὸς ὥρῶν διδασκαλίας τοῦ Α' ἐξαμήνου νὰ εὑρίσκηται εἰς τὴν ἀναλογίαν 2 : 1, δηλαδὴ διπλασίας ὥρας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ζωολογίας ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας τῆς Φυτολογίας καὶ ἀντιστρόφως κατὰ τὸ Β' ἐξαμήνον.

Ἡ δυνατότης αὕτη θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς διδάσκοντας νὰ χρησιμοποιῶν διὰ τὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν των ζῶα καὶ φυτὰ, τῶν ὁποίων ἡ ἐξεύρεσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους, καθ' ἣν μελετῶνται καὶ ἀντίστοιχοι ἐνόητες.

Ἡ μελέτη τῶν ζῳϊκῶν ἢ φυτικῶν ὀργανισμῶν ὀφείλει πάντοτε νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς προσεκτικῆς παρατηρήσεως. Ὁ τρόπος οὗτος θὰ διευκολύνῃ τοὺς μαθητὰς νὰ ἐκφράζωνται διὰ σαφῶν καὶ πλήρων φράσεων, διὰ σχημάτων, σχεδίων καὶ πινάκων διὰ τῶν ὁποίων θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ σύγκρισις τῶν ὀργάνων καὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν.

Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ μελετηθῇ ἡ μορφή τῶν ὀργάνων τῶν ζώων καὶ φυτῶν καὶ νὰ ἐξαχθοῦν συμπεράσματα διὰ τὸν τρόπον προσαρμογῆς των εἰς τὸ περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον ζοῦν καὶ ἀναπτύσσονται.

Ὁ διδάσκων θὰ προσπαθῇ πάντοτε νὰ προμηθευθῆται ἐγκαίρως τὸ ἀπαραίτητον ἐποπτικὸν ὕλικόν κατὰ προτίμησιν δὲ ζωντανόν.

Μία ἄλλη μέριμνα τοῦ διδάσκοντος θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἔθισμός των μαθητῶν του εἰς τὴν χρησιμοποίησιν καὶ ἄλλων σχετικῶν βιβλίων, ἐκτὸς τῶν σχολικῶν ἐγχειριδίων, εἰς τὰ ὁποῖα οὗτοι θὰ δυνηθοῦν νὰ ἀναζητήσουν συμπληρωματικὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἐνοτήτων, τὰς ὁποίας πραγματεύονται.

Ὁ καθηγητὴς θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ συνηθίσῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς μαθητὰς του εἰς συντόμους περιγραφὰς θεμάτων ἀναφερομένων εἰς τὰ διδασκόμενας ἐνόητας ὑπὸ μορφήν διαλέξεων ἐνώπιον τῆς τάξεως.

Ἡ δημιουργία ὑπὸ τῶν μαθητῶν συλλόγων Φυτολογίας καὶ Ζωολογίας, θεωρουμένη ὡς λίαν ἐπωφελής, συνιστᾶται ἰδιαίτερος. Αὕτη ὅμως θὰ ἀπαιτήσῃ σαφεῖς ὁδηγίας καὶ ὑποδείξεις ἐκ μέρους τοῦ διδάσκοντος καθὼς καὶ συνεχῆ παρακολούθησιν καὶ ἔλεγχον ὑπὸ τούτου διὰ τὴν καλὴν συντήρησιν καὶ ταξινομήσιν τῶν συλλεγομένων εἰδῶν.

Ἐπισκέψεις εἰς πρότυπα ἀγροκτῆματα, πειραματικοὺς σταθμοὺς ἢ γενικῶς ἐγκαταστάσεις πτηνοτροφείων, μελισσοκομείων, εἰς βουστάσια κλπ. θὰ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ κάμουν πλῆθος ἐνδιαφεροσῶν παρατηρήσεων. Εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις θὰ πρέπει νὰ τονίζεται ἡ στενὴ σχέσις τῆς πρακτικῆς χρησιμότητος τῶν προόδων τῆς Ἐπιστήμης μετὰ τὴν μορφωτικὴν τοιαύτην.

Διὰ τὴν ἀπόκτησιν πλῆθρον καὶ σαφῶν ἐποπτικῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν, θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ ἄμεσος ἐπαφὴ τούτων μετὰ τὴν φύσιν. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ δι' ἐκδρομῶν καὶ ἰδιαίτερον ἐξόδων τῆς τάξεως εἰς τὸ ὕπαιθρον, ὅπου ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ διδάσκοντος θὰ ἐξασκῶνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν προσεκτικὴν παρατήρησιν καὶ τὴν διατύπωσιν ὀρθῶν συμπερασμάτων.

Κατὰ τὰς ἐξόδους ταύτας θὰ δίδεται ἐπίσης ἡ εὐκαιρία διὰ τὴν κἀτάρτισιν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων συλλογῶν. Αἱ διὰ τοὺς ἀνωτέρω σκοποὺς ὀριζόμεναι ἐξόδου αὐταῦται ἐν μέρει τοῦ διδάσκοντος προ-

παρασκευῆν καὶ ἀρτίαν ὀργάνωσιν, νὰ γίνωνται δὲ εἰς χρόνον μὴ παρακωλύοντα τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ σχολείου. Σύντομος περίληψις τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐξόδων τῆς τάξεως δεόν νὰ ἀναγράφεται εἰς τὸ βιβλίον διδασκομένης ὕλης.

Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω ἀπαραίτητος κρίνεται ἡ συνεργασία τοῦ διδάσκοντος μὲ τοὺς συναδέλφους του τῶν ἄλλων εἰδικότητων καὶ ἰδιαίτέρως μὲ τοὺς διδάσκοντας τὴν Γεωγραφίαν καὶ τὰ Τεχνικά.

II. Εἰδικαὶ ὡς πρὸς τὴν διδακτέαν ὕλην

Α' Ὡς πρὸς τὴν Ζωολογίαν.

Ἡ ἐν τῷ ἀναλυτικῷ προγράμματι προβλεπομένη πρὸς διδασκαλίαν ὕλη ἐτέθη προφανῶς ἐν ὄψει ἐκδόσεως νέου σχολικοῦ βιβλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ἀνάπτυξις ἐκάστου κεφαλαίου θὰ εἶναι σύμμετρος πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον καὶ τὴν ἀντιληπτικὴν ἰκανότητα τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τοῦ Γυμνασίου.

Ὁ χρόνος ὁ ὑπὸ τοῦ προγράμματος διατιθέμενος εἶναι περίπου 45 ὥραι ἐτησίως, ἤτοι 2 ὥραι ἐβδομαδιαίως κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον καὶ 1 ὥρα κατὰ τὸ Β' ἐξάμηνον.

Κατὰ τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος οἱ μαθηταὶ θὰ ἔχουν ὡς βοήθημα βιβλίον προωρισμένον διὰ μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως, (Ζωολογία ἐκδόσεως Ο.Ε.Δ.Β.), εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἀνάπτυξις τῶν θεμάτων εἶναι ἐκτενεστέρα καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ ὁ ἀπαιτούμενος πρὸς διδασκαλίαν χρόνος μεγαλύτερος.

Ἐὰν διδαχθῇ ὅλη ἡ ὑπὸ τοῦ προγράμματος προβλεπομένη ὕλη, διατιθεμένων 6 ὥρῶν διὰ τὰ Στοιχεῖα Ἀνθρωπολογίας καὶ τῶν ὑπολοίπων διὰ τὸ μάθημα τῆς Ζωολογίας, βάσει τοῦ ὑπάρχοντος διδακτικοῦ βιβλίου, θὰ χρειασθοῦν κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς 70 ὥραι, ἐνῶ διατίθενται μόνον 45.

Θὰ πρέπη λοιπὸν νὰ γίνουν περικοπαὶ ἢ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα προβλέπεται νὰ διδαχθοῦν ἢ εἰς τὴν ἔκτασιν ἐκάστου εἴδους. Τὸ δεύτερον εἶναι δυσκολώτερον, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν μαθηταὶ τῆς Α' τάξεως νὰ διακρίνουσιν σαφῶς τὸ οὐσιῶδες τοῦ ἐπουσιώδους ἔστω καὶ μὲ βοήθειαν τοῦ διδάσκοντος.

Ἀπομένει λοιπὸν νὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα θὰ διδαχθοῦν κατὰ συνομοταξίαν ἢ τάξιν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν ἡ οὕτω περιοριζομένη ὕλη νὰ διδαχθῇ ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ προγράμματος παρεχομένου χρόνου.

Ἐνδεικτικῶς παρέχουμεν κατωτέρω ἓνα ὑπόδειγμα ἐπιλογῆς πρὸς διδασκαλίαν κεφαλαίων καὶ περικοπῆς ἄλλων τοιούτων, χωρὶς τοῦτο νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα. Ἐκαστος ἐκ τῶν διδασκόντων κατὰ τὴν ἰδίαν του κρίσιν, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἰδικὴν του δεξιότητα καὶ τὴν ἰκανότητα πρὸς ἀφομοίωσιν τῶν μαθητῶν του, θὰ περιορίσῃ τὴν πρὸς διδασκαλίαν ὕλην κατὰ ποσὸν καὶ ἔκτασιν, φροντίζων ὅμως πάντοτε, ὥστε εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους οἱ μαθηταὶ νὰ ἔχουν μίαν πλήρη εἰκόνα ἀπὸ ὀλόκληρον τὴν ζωικὴν κλίμακα.

1. Στοιχεῖα Ἀνθρωπολογίας.

Δὲν θὰ μεταφέρωμεν εἰς τὴν Α' τάξιν τὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν διδάσκουμεν εἰς τὴν Δ' τάξιν, ἀλλ' ἀπλῶς θὰ διδάξωμεν στοιχεῖα εἰς χρόνον

5—6 ὥρων. Δυνάμεθα π.χ. νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ὕλην ὡς ἐξῆς, κατὰ μᾶθηματα, ὑποδεικνύοντες εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ κρατοῦν σημειώσεις καὶ ἀναγράφοντες ἐπὶ τοῦ πίνακος τὸ διάγραμμα τῆς ὅλης διδασκαλίας.

Ὁ σκελετὸς τοῦ ἀνθρώπου. Σύστασις τῶν ὀστέων (ἀνόργανα—ὀργανικά συστατικά), σύνδεσις τῶν ὀστέων (διάρθρωσις, συνάρθρωσις, συγχόνδρωσις). Δὲν θὰ γίνῃ ἀνατομικὴ περιγραφή.

Χρησιμότης τοῦ σκελετοῦ.

Ὁ σκελετὸς τῆς κεφαλῆς. Τρόπος συνδέσεως τῶν ὀστέων καὶ σκοπιμότης τούτου (δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διδαχθοῦν τὰ ὀνόματα τῶν ὀστέων). Σκελετὸς τοῦ κορμοῦ. Ὁμοίως ὡς ἄνω. Νὰ γίνῃ σύγκρισις : ὡς πρὸς τὴν σύνδεσιν τῶν ὀστέων τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀστέων τοῦ θώρακος καὶ νὰ αἰτιολογηθῇ ἡ σκοπιμότης.

Μύες. Σύστασις ἐξ ἰνῶν, ἰδιότης τῆς συστατικότητος, γραμμωτοὶ καὶ λεῖτοι μῦες, τὸ δέρμα, κυρίως ἀπὸ ἀπόψεως χρησιμότητος.

Θρόψις. Πέψις, ἀναπνοή, κυκλοφορία σκοπὸν ἔχουν τὴν ἀνάπτυξιν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος καὶ τελοῦνται εἰς τὰ ἀντίστοιχα ὄργανα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξετασθοῦν εἰς τὰ ἐπόμενα. (Περιγράφονται εἰς τὴν ζωολογίαν εἰς τὸ «περὶ γαλῆς» κεφάλαιον, ἔπου καὶ θὰ ἀναπτυχθοῦν).

Τὸ νευρικὸν σύστημα. Κεντρικὸν καὶ περιφερειακόν.

(Νὰ ἀναφερθοῦν τὰ μέρη χωρὶς ἰδιαιτέραν περιγραφὴν ἐκάστου τμήματος). Προσλαμβάνει τὰ ἐρεθίσματα καὶ τὰ μεταφέρει εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἔπου δημιουργοῦνται αἱ ἐντυπώσεις. Τὰ ἐρεθίσματα δημιουργοῦνται εἰς τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, τὰ ὁποῖα εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ κ.λ.π.

2. Ζωολογία.

Ἡ γαλῆ. Τὸ πρῶτον τοῦτο μάθημα θὰ ἀναπτυχθῇ μετὰ μεγαλυτέρας προσοχῆς. Ἐδῶ θὰ ἀναπτυχθοῦν τὰ διάφορα συστήματα τῆς θρέψεως. Τὸ ζῶον τοῦτο ἀπὸ ἀπόψεως ἀνατομικῆς καὶ φυσιολογικῆς περιγραφῆς θὰ ἀποτελέσῃ ὑπόδειγμα, ἔπως εἰς τὴν φυτολογίαν ἀποτελεῖ τοιοῦτον παράδειγμα ὁ φασόλος.

Τὸ πρόβατον. Δὲν χρειάζεται νὰ ἀναφερθοῦν αἱ διάφοροι φυλαί.

Ὁ ἵππος. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν θηλαστικῶν. Μερικὰ τῶν θηλαστικῶν εἶναι ὁ χοῖρος, ὁ κύνικλος, ἡ νυκτερίς, ὁ ἀσπάλαξ, ὁ δελφίν κ.λ.π. χωρὶς νὰ περιγραφοῦν.

Πτηνά. Ἡ ὄρνις, (ἐδῶ νὰ γίνῃ μνεῖα καὶ περὶ πτερῶν).

Θὰ ἀναπτυχθῇ πλήρως ὡς εἰς τὸ διδασκτικὸν βιβλίον.

Ἡ χελιδών.

Ἡ γλαυξ.

Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν πτηνῶν. Μερικὰ τῶν πτηνῶν εἶναι ἡ νῆσσα, ἡ περιστέρα κ.λ.π.

Ἐρπετά. Ἡ χελώνη.

Ἡ ἔχιδνα. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἐρπετῶν.

Ἀμφίβια. Ὁ βάτραχος.

Ἰχθύες. Ὁ Λαύραξ.

Ὁ καρχαρίας. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἰχθύων.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Μερικοί Ιχθύες είναι ὁ ἔγγελος, ἡ παλαμὺς κ.λ.π.

Ἄσπὸνδυλα. Μαλάκια.

Μύτιλος.

Ὄκταπους. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν μαλακίων.

Ἄρθροποδα. Μέλισσα, Μεταξοσκώληξ, Μῦια, Ἄστακος.

Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀρθροπόδων. Μερικὰ τούτων εἶναι ἡ ἀράχνη κ.λ.π.

Σκώληκες. Σκώληξ τῆς γῆς. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν σκωλήκων καὶ ὅμοια εἶδη.

Ἐχινodέρματα. Νὰ ἀναφερθῆ ὁ ἐχῖνος ὡς τὸ γνωστότερον ζῶον καὶ νὰ δοθοῦν τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς συνομοτοξίας καὶ κυρίως τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλεται ἡ ὀνομασία.

Κοιλεντερωτά. Ὑδρα. Νὰ περιγραφῆ ἡ Ὑδρα, νὰ δοθοῦν τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς συνομοταξίας καὶ νὰ ἀναφερθοῦν δι' ὀλίγων τὰ κοράλλια καὶ ἡ μέδουσα.

Σπεγγώδη. Ὁ σπόγγος.

Πρωτόζωα. Ἀμοιβιάς.

Πλασμώδιον. Laveran. Νὰ περιγραφῆ ἀπλῶς ὡς ἓν πρωτόζωον τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται ἐντὸς τῶν αἰμοσφαιρίων καὶ μεταδίδεται διὰ τῶν ἀνωφελῶν κωνόπων χωρὶς νὰ γίνῃ περιγραφὴ τοῦ βιολογικοῦ κύκλου τούτου, ἐὰν ὁ χρόνος δὲν ἐπαρκῆ.

Β'. Ὡς πρὸς τὴν Φυτολογίαν.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου, ὅπως καὶ τῆς Ζωολογίας, νὰ δοθῆ ὅλος ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὴν ἐποπτικότητα. Δεδομένου ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς ὕλης θὰ διδαχθῆ κατὰ τὸ Β' ἐξάμηνον, ὅτε ὑπάρχουν φυτὰ, νὰ καταβάλλεται προσπάθεια, ὅπως οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐκάστου εἶδους ἔχουν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἀντίστοιχον φυτὸν καὶ ἐξετάζουν τοῦτο ἐκ τοῦ φυσικοῦ. Οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία γίνεται εὐκολωτέρα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀποδοτικὴ, καλλιεργεῖται δὲ ἡ παρατηρητικότης, ἡ σπουδαιότης αὐτῆς ψυχικῆς λειτουργίας, ἡ σημασία τῆς ὁποίας εἶναι προφανὴς διὰ κάθε ἄνθρωπον, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὸν ἀσχολούμενον μὲ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου φυτοῦ καὶ τὸν προσδιορισμὸν τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτοῦ εἶναι δυνατόν, ἰδίᾳ ἐν υπαίθρῳ νὰ παρακινήθοῦν οἱ μαθηταὶ νὰ εὑροῦν ὅμοια φυτὰ καὶ διατηρήσουν ταῦτα εἰς φυτοθήκας ἀτομικὰς ἢ ὁμαδικὰς.

Ἡ μελέτη τῶν κυρίων μερῶν τῶν τελειοτέρων φυτῶν καὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, δύνάται νὰ γίνῃ ἐπὶ τοῦ φασιόλου καὶ καθ' ὃν τρόπον ὑπάρχει εἰς τὸ διδακτικὸν βιβλίον ἐκδόσεως Ο.Ε.Δ.Β. διὰ τὴν τάξιν. Ἀκολούθως νὰ διδαχθῆ τὸ ἄνθος τοῦ φασιόλου καὶ αἱ λειτουργίαι αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ καρπός, καταβαλλομένης προσπάθειας νὰ γίνῃται ὑπὸ τῶν μαθητῶν σαφὴς διάκρισις μεταξὺ καρποῦ καὶ σπέρματος.

Μηλέα.

Ἀμυγδαλῆ.

Ροδῆ. Καλὸν θὰ εἶναι νὰ καλλιεργηθοῦν μικρὰ φυτὰ καὶ νὰ ἐμβολιαστοῦν διάφοροι ποικιλίαι.

Βάμβαξ.

Κράμβη.

"Αμπελος.
Πορτοκαλέα.
Γενικά χαρακτηριστικά τῶν χωριστοπετάλων.
Στρώγνος — καπνός.
Ἐλαία.
Ὀροβάγγη.
Κολοκύνθη.

Ἡλίανθος. Θὰ πρέπει νὰ διδαχθῆ ἡ μαργαρίτα, διότι αὐτὴ περιέχεται εἰς τὸ βιβλίον καὶ νὰ ἀναφερθῆ ὡς ὅμοιον ὁ ἥλιανθος. Νὰ δοθοῦν τὰ γενικά χαρακτηριστικά τῶν συμπετάλων.

Συκῆ. Νὰ δοθῆ ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὸν τρόπον ἐπικοινωνήσεως τῆς συκῆς καὶ τῆς σημασίας τούτου.

Δρύς.

Σίτος. Νὰ μὴ διδαχθοῦν ἄλλα δημητριακά, ἀπλῶς νὰ ἀναφερθοῦν ὅμοια.

Κρόμμυον. Νὰ δοθοῦν τὰ γενικά χαρακτηριστικά τῶν ἀπετάλων καὶ νὰ αἰτιολογηθῆ ὁ ὅρος ἀγγειόσπερμα.

Πεύκη. Νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν ὅτι εἶναι γυμνόσπερμον.

Νὰ χαρακτηρισθοῦν ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὡς σπερματοφύτα ἢ φανερόγαμα.

Πτέρις.

Πολύτριχον.

Φῦκος τὸ κυστοειδές.

Ἀγαρικὸν τὸ πεδινόν.

Λειχῆνες.

Νὰ διακριθοῦν τὰ σποριόφυτα τῶν σπερματοφύτων.

"Ὅλα τὰ ἀνωτέρω πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ διδαχθοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος παρεχομένου χρόνου. Ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν δύναται ὁ διδάσκων νὰ δίδῃ περισσοτέραν βαρῦτητα εἰς ὀρισμένα εἶδη καὶ νὰ παραλείπῃ ἄλλα καταβαλλομένης ὅμως προσπαθείας ὥστε εἰς τὸ τέλος τοῦ διδακτικοῦ ἔτους νὰ ἔχῃ σχηματισθῆ εἰς τοὺς μαθητὰς πλήρης εἰκὼν τῆς ὅλης φυτολογικῆς κλίμακος.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ώρολόγιον Πρόγραμμα (Β. Δ. 651/1964) Σελίς 3

Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα

1. Ἀρχαία Ἑλληνική Γραμματεία (Β.Δ. 651/64, ἄρθρ. 2).....	Σελίς	4
2. Νέα Ἑλληνική Γλῶσσα καὶ Γραμματεία (ἄρθρ. 3)	»	5
3. Ἱστορία (ἄρθρ. 4)	»	7
4. Μαθηματικά (ἄρθρ. 5).....	»	8
5. Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι (ἄρθρ. 6)	»	10
6. Θρησκευτικὰ (Β.Δ. 672/1961, ἄρθρ. 2)	»	13
7. Γαλλικὰ (ἄρθρ. 5).....	»	14
8. Ἀγγλικὰ (ἄρθρ. 6)	»	15
9. Γεωγραφία (ἄρθρ. 10)	»	16
10. Τεχνικά (ἄρθρ. 13)	»	17
11. Ὡδική (ἄρθρ. 14)	»	18
12. Σωματικὴ Ἀγωγή (ἄρθρ. 15)	»	19
13. Οἰκοκυρικὰ (ἄρθρ. 17).....	»	22

Μεθοδικαὶ Ὁδηγίαι

1. Ἀρχαία Ἑλληνική Γραμματεία.....	»	23
2. Ἱστορία.....	»	26
3. Μαθηματικά.....	»	29
4. Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι	»	31

1964